

Archeologienota leper Pilkemseweg 34

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

22-12-2021

Titel: Archeologienota Ieper – Pilkemseweg 34

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Paulien Fonteyn

Projectcode bureauonderzoek: 2021K249

Intern projectnummer: 2021.206

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Ieper, Pilkemseweg 34

Lambertcoördinaten: X: 45998.5520084 en Y: 173263.127327 ; X :46089.1547559 en
Y :173306.750872

Oppervlakte plangebied: ca. 1518,6m²

Kadastergegevens: Ieper, afdeling 2, sectie A, perceel nr. 199F (zie figuur 8)

Topografische kaart: zie figuur 6 en 7

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Paulien Fonteyn (assistent-archeoloog) en initiatiefnemer

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-waas, 22/12/2021

© Acke & Bracke BV, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke-waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	11
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	11
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	13
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	16
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	17
2.4. HISTORISCHE SITUERING	20
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	36
3. SYNTHESE	39
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	39
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	40
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	41
4. SAMENVATTING	43
5. BIBLIOGRAFIE	44
6. BIJLAGES	45

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Ieper Pilkemseweg 34, gelegen binnen een archeologische zone waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaarde gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van opgestelde grondplannen, doorsnede- en detailtekeningen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied, de directe omgeving en van de stad Ieper in het algemeen werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

---

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Gezien de ligging van de site op de rand van de historische stadskern van Ieper werden historische bronnen geraadpleegd.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein, met een totale kadastrale oppervlakte van ca. 1518m², bevindt zich aan de Pilkemseweg 34, aan de noordrand van de stad Ieper. Het terrein heeft een trapeziumvorm en is ingenomen door een langgevelhoeve, haaks op de straat met een oprit en tuin. De woning is opgenomen als een waardevolle woning en staat reeds aangegeven op de 19de-eeuwse cartografische bronnen. Mogelijk gaat deze zelfs verder terug in de tijd. Het plangebied kan kadastraal teruggevonden worden op: Ieper, afdeling 2, sectie A, perceel nr. 199F.

Figuur 1 Zicht op het plangebied (bron: google maps).

Figuur 2 Zicht op het plangebied (bron: google maps).

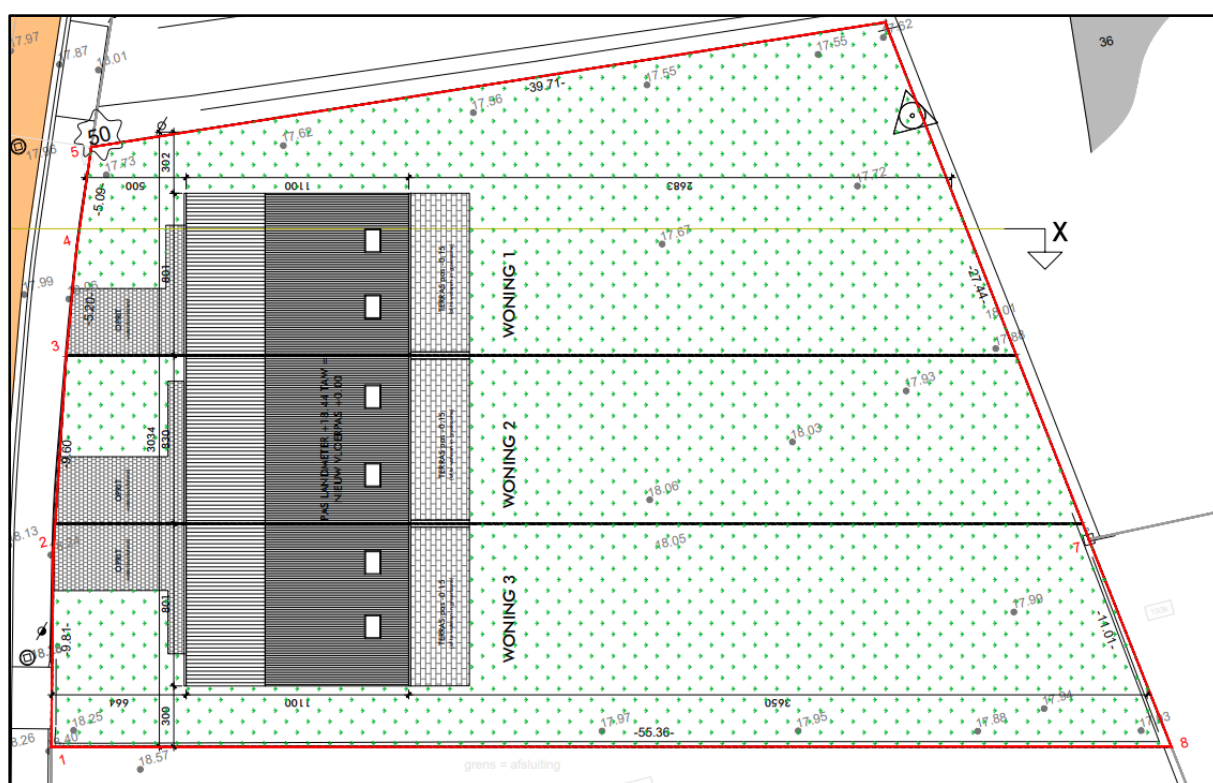

Figuur 3 Zicht op het plangebied op de orthofoto van 2020 (bron: geopunt.be).

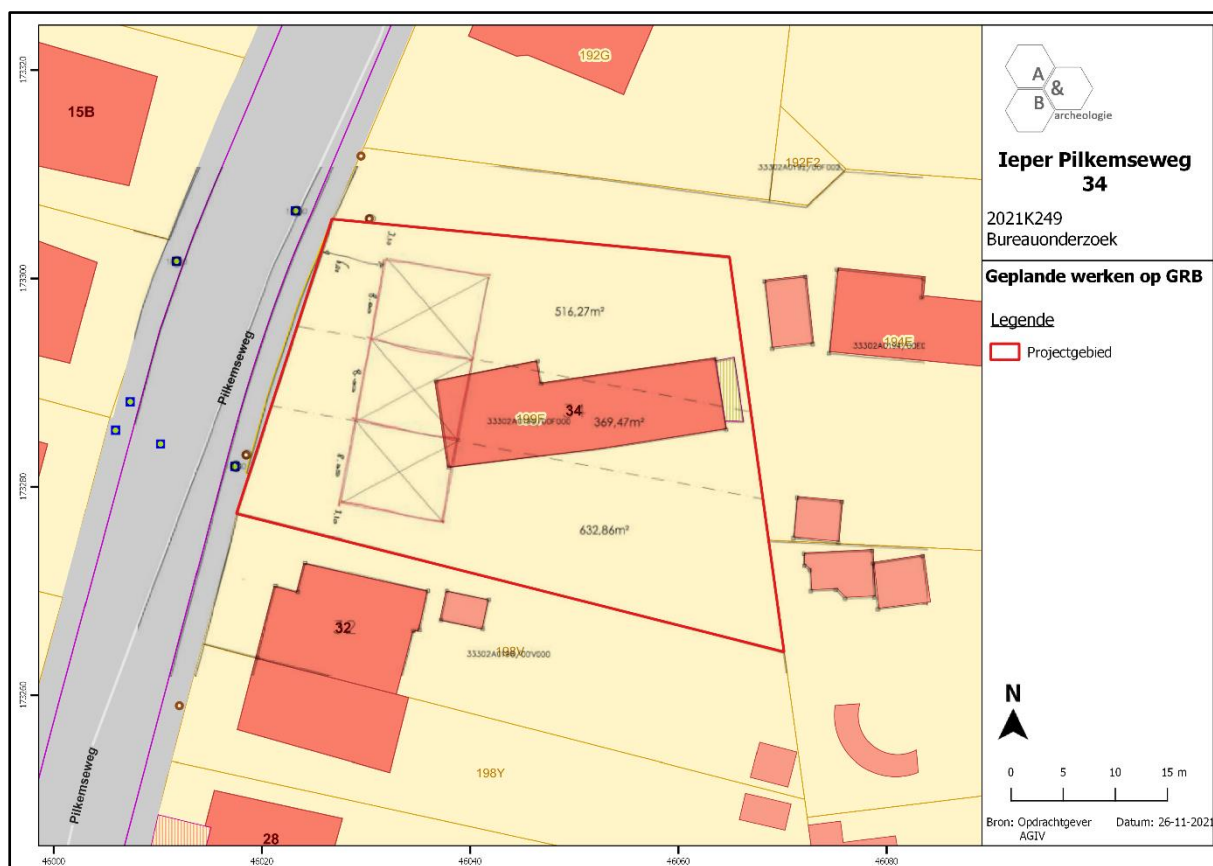

2.2. Geplande werken

De geplande werken omvatten twee luiken. In eerste instantie zullen voorbereidende werken uitgevoerd worden. Hierbij wordt het terrein bouwrijp gemaakt en zal de woning gesloopt worden en de oprit opgebroken. Nadien zullen drie aaneengesloten wooneenheden gebouwd worden, waarbij de rooilijn op minstens 5m van de straatkant zal liggen. De wooneenheden zijn gezamenlijk 24m breed (elk 8m) en 10m diep. De totale oppervlakte van de footprint bedraagt ca. 240m². De percelen zullen respectievelijk een oppervlakte hebben van 516,27m², 369,47m² en 632,86m². Samen met de opbouw van de woningen zullen ook nutsvoorzieningen aangelegd worden. De geplande werkzaamheden zullen bijgevolg ingrijpen in de bodem in de westelijke helft van het terrein.

Figuur 4 Uitsnede uit het plan geplande werken (bron: initiatiefnemer).

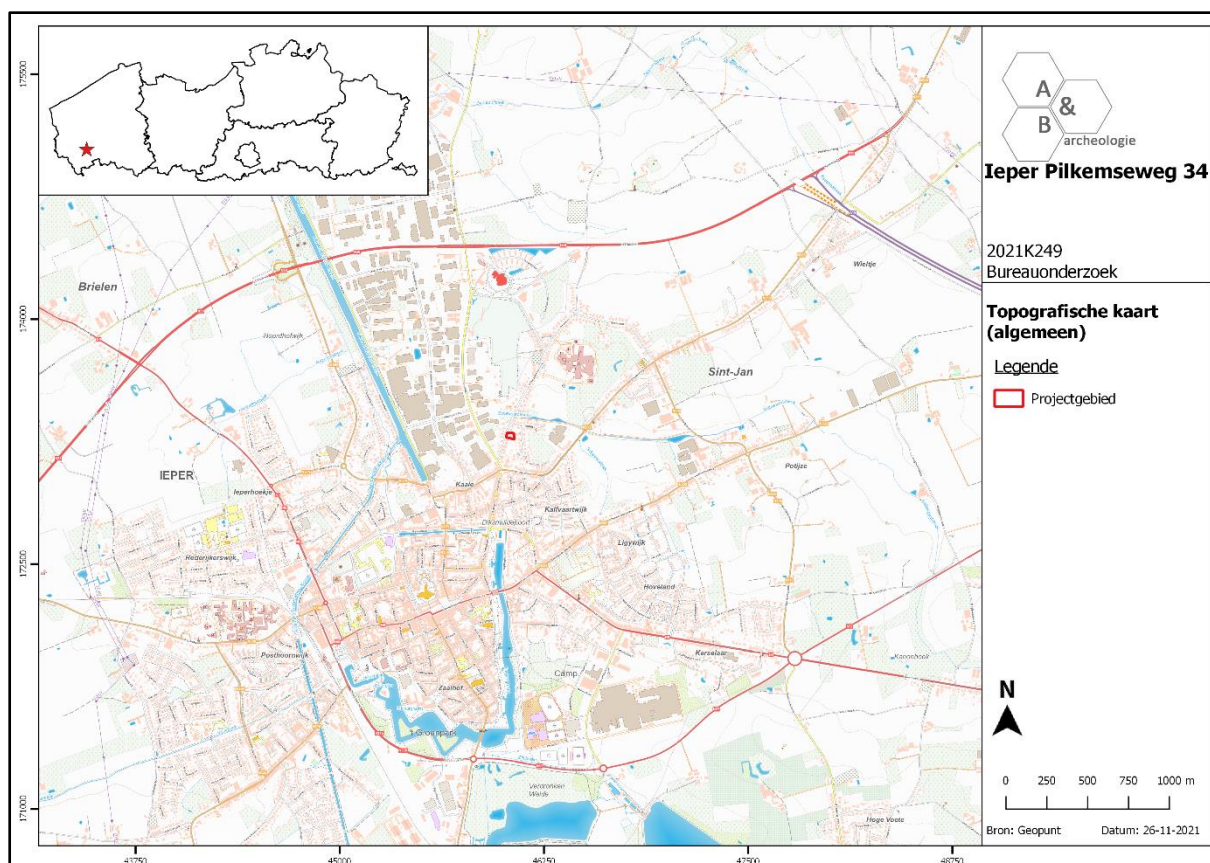
Figuur 5 Projectie van het verkavelingsplan op het huidige kadaster (bron: geopunt.be).

2.3. Landschappelijke ligging

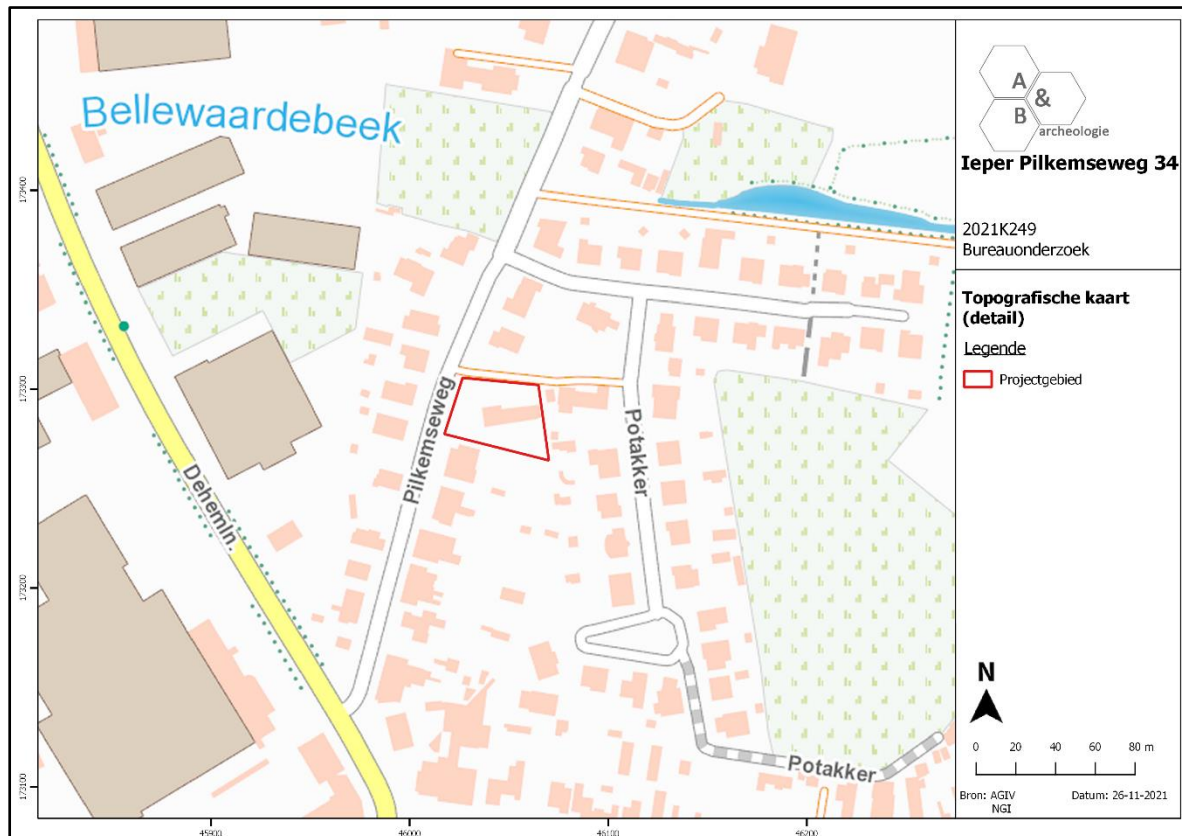
2.3.1. Topografische situering

Ieper is gelegen in de Westhoek in de provincie West-Vlaanderen. Ieper bestaat uit de deelgemeentes Brielen, Dikkebus, Sint-Jan, Hollebeke, Voormezele, Zillebeke, Boezinge, Zuidschote, Elverdinge en Vlamertinge. De gemeente wordt begrensd door de gemeentes Langemark-Poelkapelle, Zonnebeke, Heuvelland, Komen-Waasten, Popering, Vleteren en Lo-Reninge.

Het plangebied, gelegen aan de Pilkemseweg, bevindt zich aan noordelijke rand van de stadskern van Ieper, binnen de archeologische zone. Het terrein wordt langs de westelijke zijde begrensd door de Pilkemseweg. Langsheen de andere windrichtingen bevindt zich bewoning. Ten oosten situeert zich iets verderop de Potakker en ten noorden de Bellewaardebeek.

Figuur 6 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

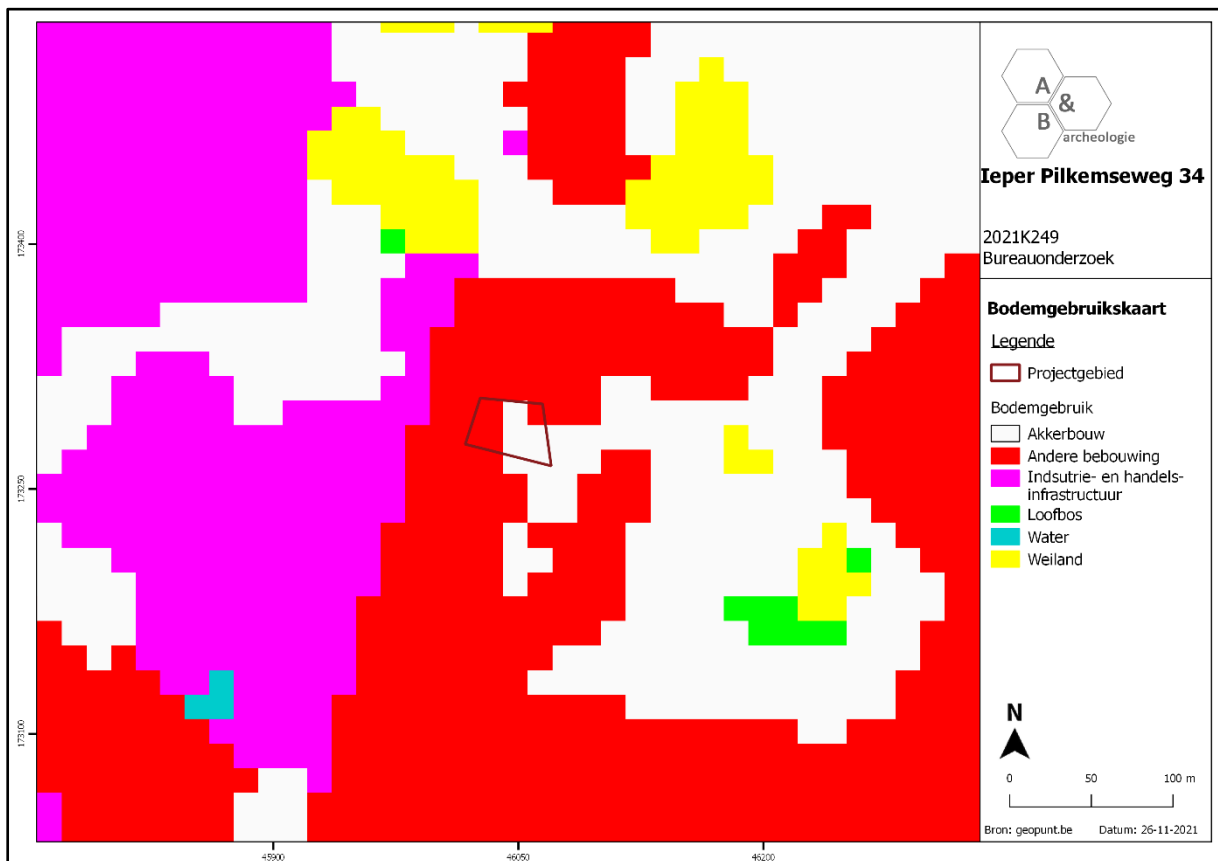

Figuur 7 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 8 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be).

Op de bodemgebruiksk kaart van 2001 staat het plangebied ingedeeld in twee type's, meer bepaald een rode en witte inkleuring. De rode kleur wijst op 'Andere bebouwing'. Dit type geeft gebieden aan die voor het grootste deel worden bedekt door structuren zoals gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene delen en open bodem, tussen 30 en 80% is verhard. De witte inkleuring wijst dan weer op akkerbouw. De bodemgebruiksk kaart komt deels overeen met de werkelijke situatie van het plangebied, waarbij een woning aanwezig is met een omliggende tuinzone.

Figuur 9 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

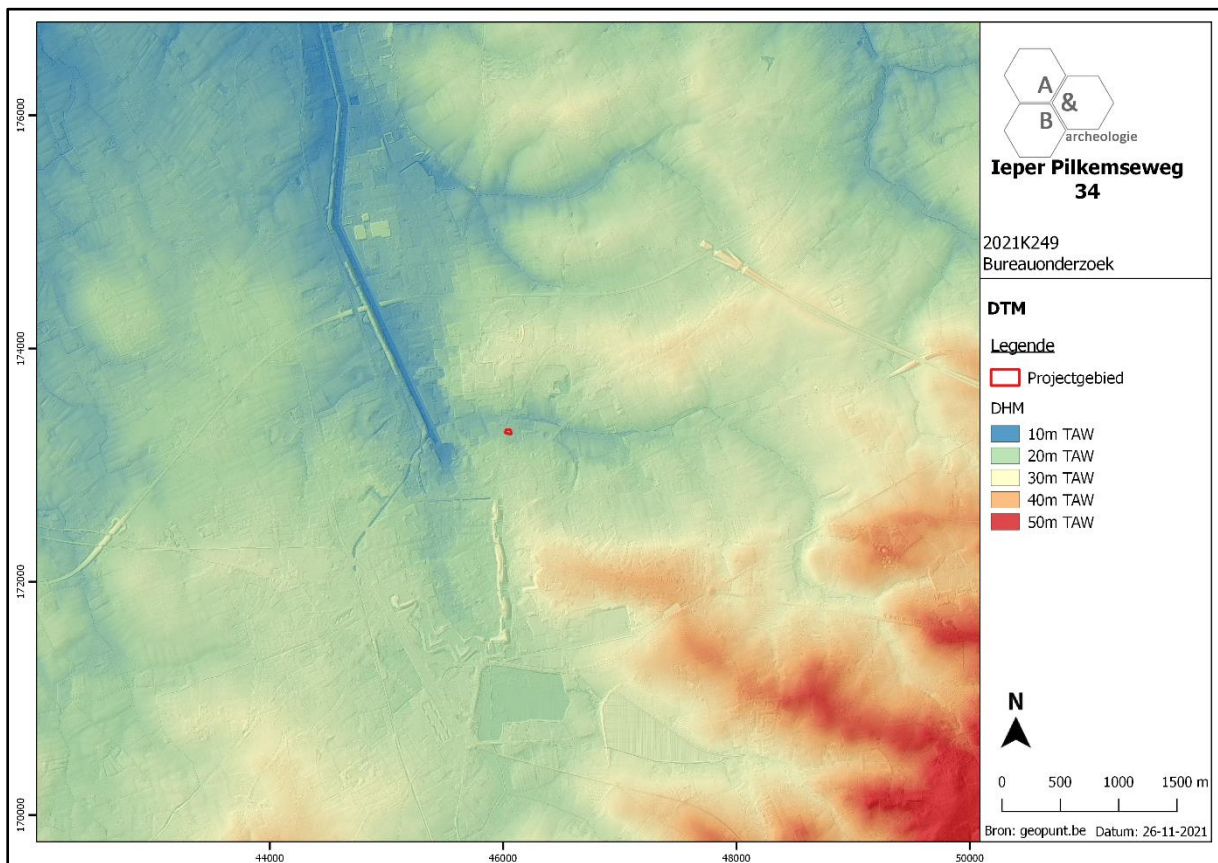
2.3.2. Landschappelijke situering

Ieper maakt deel uit van de Vlaamse zandleemstreek. Ten zuiden en oosten van de stad liggen enkele heuvelruggen die oplopen tot +58m TAW (ten oosten) en +154m TAW (Kemmelberg, ten zuiden). Deze heuvels kennen uitlopers tot in de Ieperse deelgemeenten Voormezele en Hollebeke. Het grondgebied van de stad Ieper is minder hoog gelegen en helt licht af naar de Ieperlee, de waterloop die de stad van zuid naar noord doorkruist, toe.

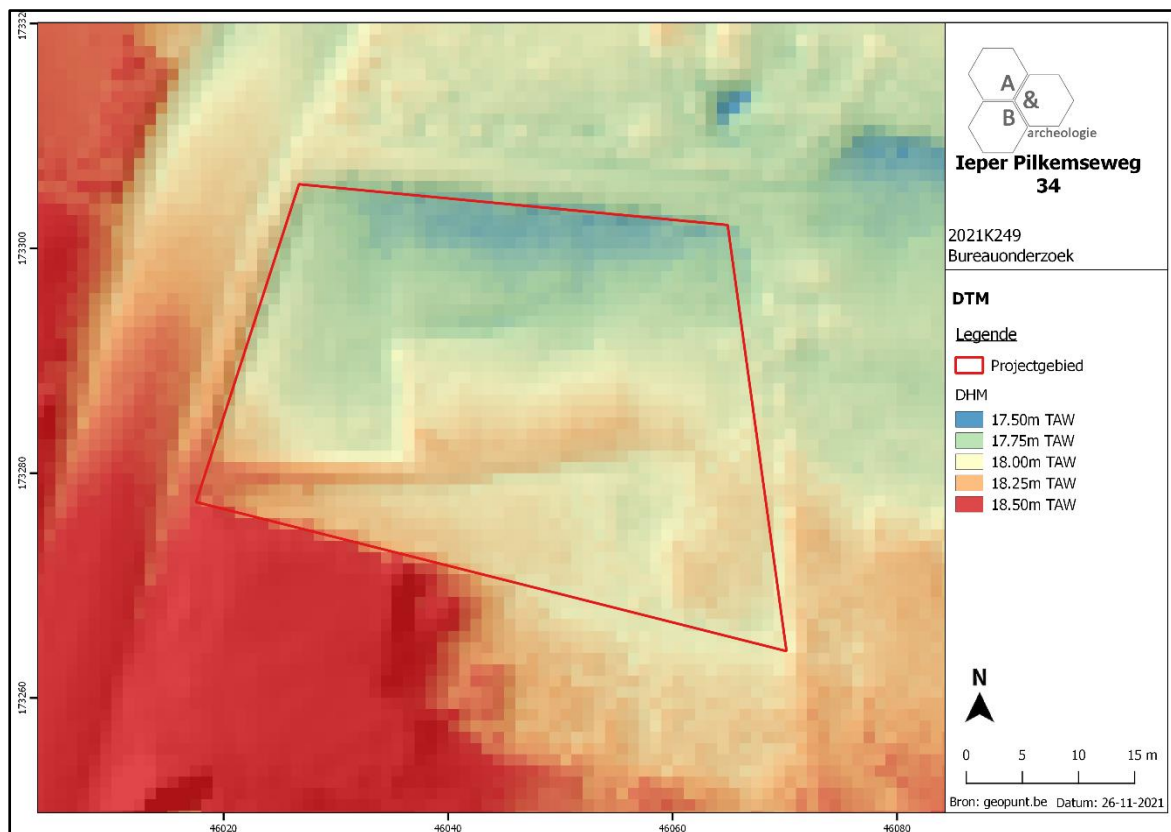

Het plangebied zelf ligt op een uitloper naar de Ieperlee en Bellewaerdebeek toe. Het terrein kent een vrij vlak verloop rond ca. +18m TAW.

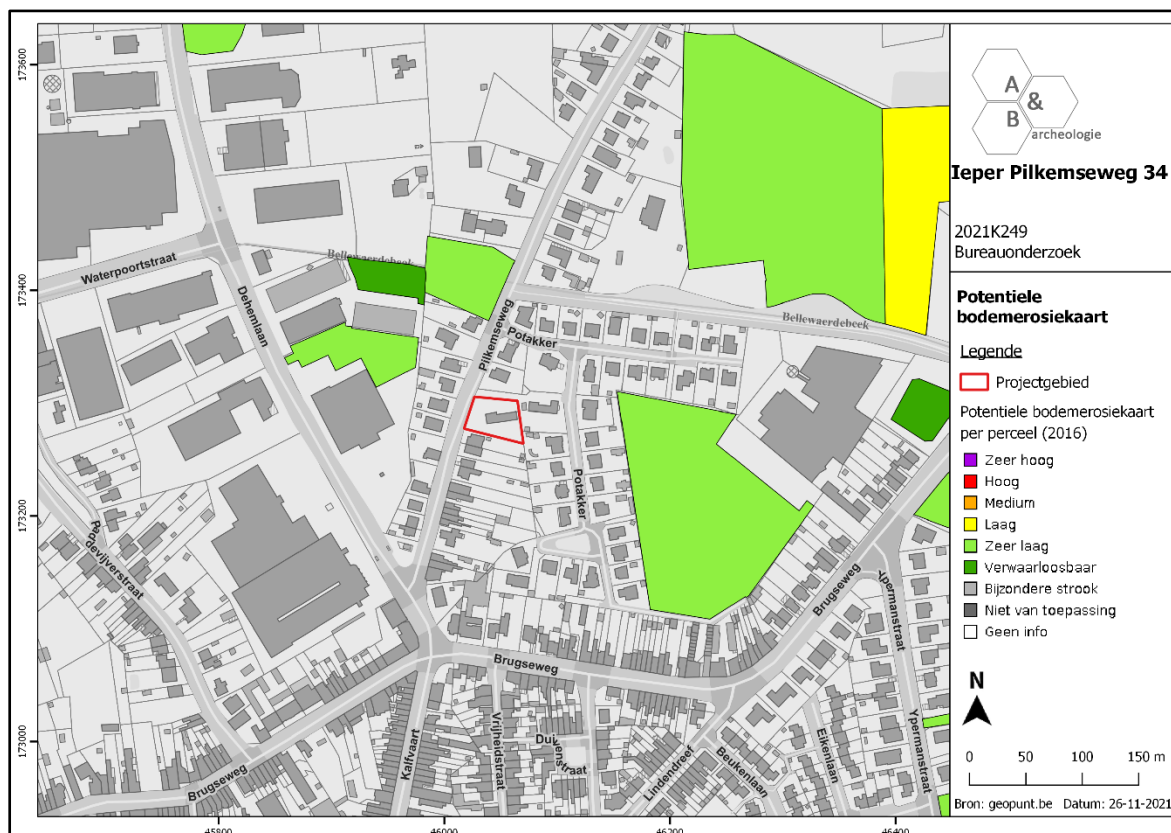
Op de bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd en is er bijgevolg geen informatie. Percelen in de omgeving variëren van een groene tot gele kleur en varieert aldus tussen een verwaarloosbare tot lage erosiegraad. De bodemerosiekaart houdt onder andere rekening met de lokale topografie en de hellingsgraad van het perceel. Gezien het terrein vrij vlak is, zal er wellicht sprake zijn van een lagere erosiegraad.

Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 11 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV).

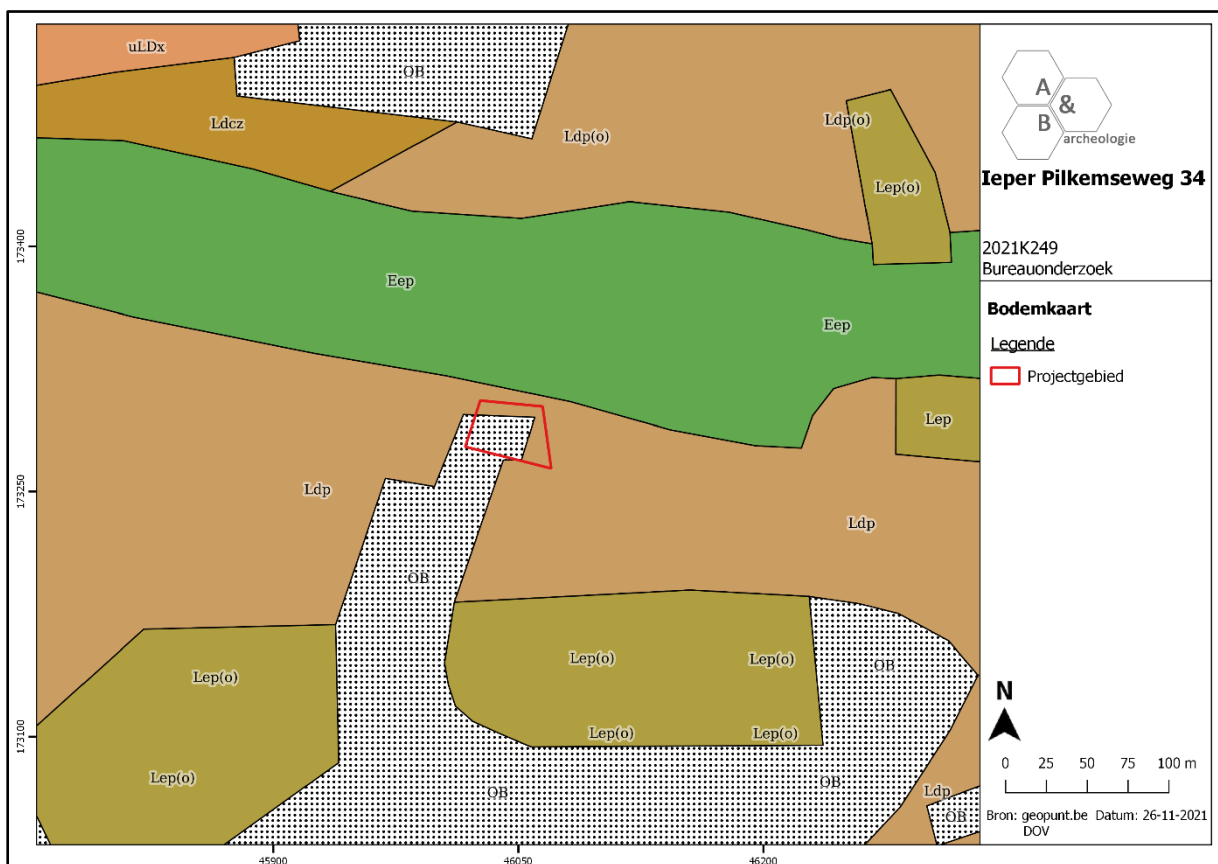

Figuur 12 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

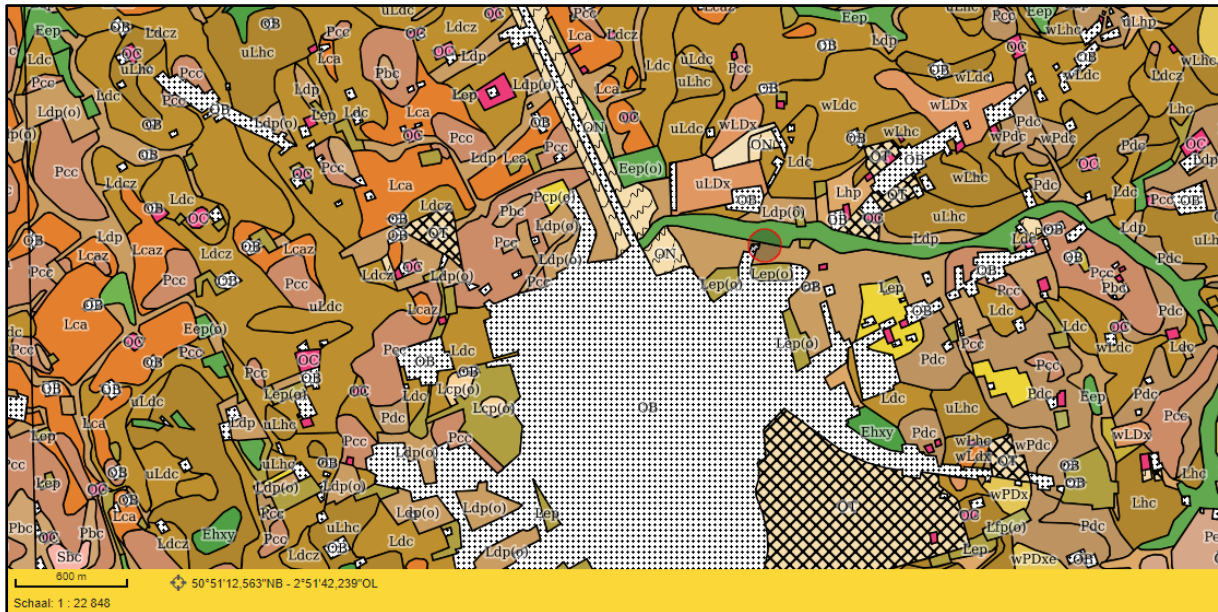
Het plangebied wordt tweeledig ingedeeld. Het noordelijke en oostelijke deel betreft een Ldp bodem. Deze bodem kenmerkt zich als een matig natte zandleembodem zonder profielontwikkeling. Het grootste deel wordt aangegeven met de codering OB. Een dergelijk type slaat op bebouwde zones waar geen bodemkundige gegevens voorhanden zijn.

Verder kan ook nog de Bellewaerdebeek omschreven worden ten noorden die met het bodemtype Eep aangegeven staat. Een dergelijke bodem betreft een natte kleibodem zonder profielontwikkeling.

Figuur 13 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

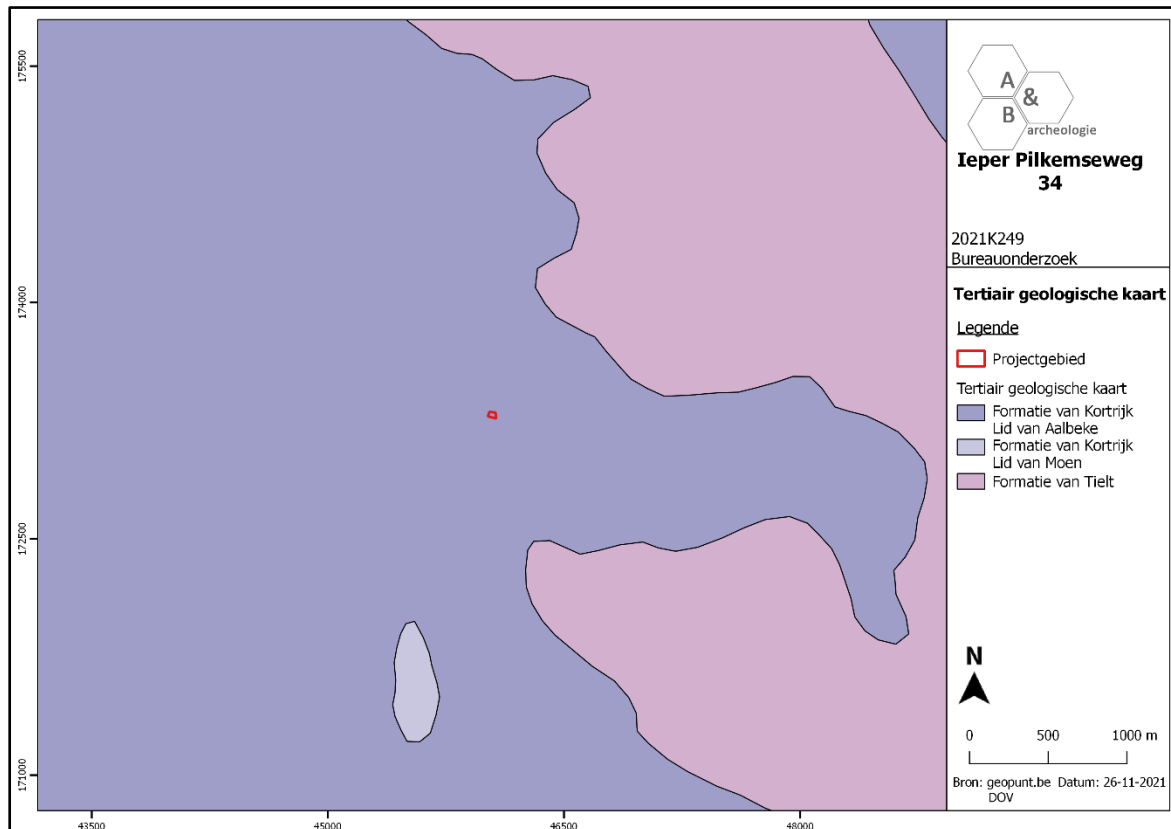
Figuur 14 Ruime uitsnede uit de bodemkaart met aanduiding van het plangebied in een rode cirkel (bron: geopunt.be).

2.3.4. Geologische situering

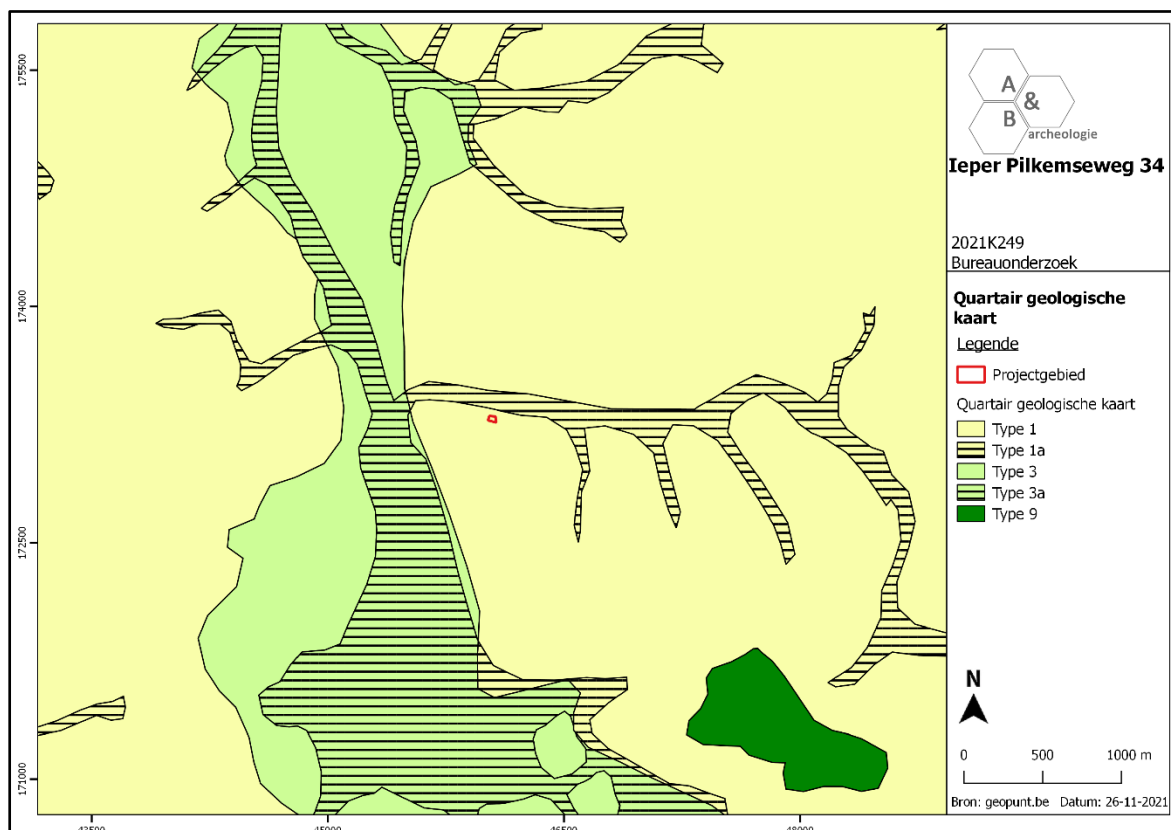
De Tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke. Dit sediment, een homogene mariene afzetting zonder zandfractie, bestaat uit donkergrijze tot blauwe siltige klei met glimmers en is 12 tot 15m dik.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit het type 1 omschreven als volgt: niet holocene en/of tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene (code **ELPw**), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) aanwezig zijn. Verder naar het noorden toe staat het verloop van de Bellewaarde beek aangegeven als type 1a.

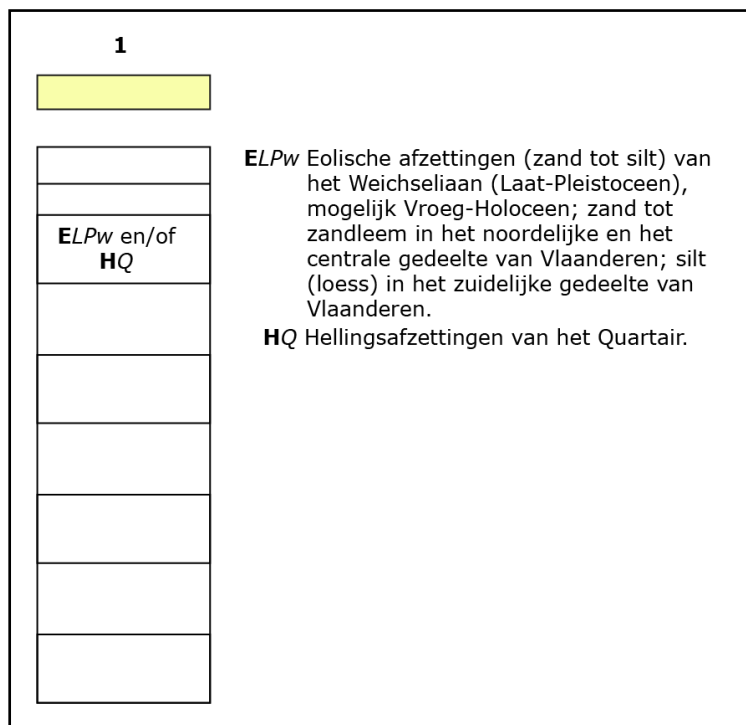
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 15 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 16 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 17 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

Ieper kwam tot stand op het kruispunt van de Ieperlee (oorspronkelijk de Iepere) en de landweg Brugge-Rijsel. De oudste vermelding van Ieper - Ypra (de Iepere) - dateert uit 1066 en is een waternaam die mogelijk 'met iepen begroeid' betekent. Vermoedelijk gaat de oorsprong vroeger in de tijd terug, omdat er historische gegevens zijn die op de aanwezigheid van een Karolingisch domein kunnen wijzen. In de 12de en 13de eeuw groeit de plaats explosief uit tot een echte grootstad. De ligging op het kruispunt van de weg Brugge-Rijsel met de Ieperlee was allesbepalend. De Ieperlee maakte de verbinding met de Vlaamse kustvlakte, die een immense wolproductie kende, en ook met Brugge, die andere Vlaamse metropool. De landweg verbond Ieper opnieuw met Brugge, maar ook met het Leiebekken en Noord-Frankrijk. Deze samenloop van omstandigheden activeerde in combinatie met de uitstekende plaatselijke waterkwaliteit een belangrijke productie van en handel in textielproducten.

Aanvankelijk waren er verschillende kernen. Die rond de Sint-Pieterskerk was vermoedelijk de vroegste inplanting. Deze handelsnederzetting was in 1127 al voorzien van een D-vormige omwalling die op de Ieperlee aansloot. Iets noordelijker kwam de kern rond de Sint-Maartenskerk tot stand. Dit was of evolueerde tot een grafelijke stichting. Sint-Martinus is immers een patrocinium, dat ook op de vroege middeleeuwen wijst. Naderhand werd er een motteheuvel met neerhof ingeplant; een geheel dat op het eind van de 11de eeuw evolueerde en uitbreidde tot een burgerlijke nederzetting. Tot op heden is voor de omwalling hiervan één bewijs geleverd. Op het kruispunt van de Diksmuidestraat en de De Volsbergestraat - Henri Cartonstraat werd n.a.v. een vondstmelding een gracht en brugconstructie geregistreerd bij rioleringswerken. Andere aanwijzingen kunnen in de percelering gezien worden, o.a. aan de Korte Torhoutstraat. Andere kernen gaan tot de 12de of de 13de eeuw terug. Zo ontstond in het tweede kwart van de 12de eeuw de parochie Sint-Jacobs, oostelijk tussen Sint-Pieters en Sint-Maartens. Noordelijker worden de parochies Onze-Lieve-Vrouw ten Brielen in 1196 en Sint-Jan in 1200 voor de eerste maal vermeld. Duidelijk is wel dat de oudste ontwikkeling zich ten oosten van de Ieperlee situeerde. Pas in de eerste helft van de 13de eeuw werd ook westelijk van de Ieperlee uitgebreid en werd de vallei ingenomen. De Sint-Niklaasparochie ontstond op de westelijke oever van de Ieperlee. De kerk was er zeker al vóór 1233. Iets verderop, meer zuidoostelijk, moet de Sint-Kruisparochie gesitueerd worden. Het kerkhof werd in 1277 gewijd. Dichter bij de stad lag het Tempelgebied. Ten zuiden bevond zich Sint-Michiels, waarvan de eerste vermelding vóór 1249 valt. Geleidelijk zou daarna het gebied tussen de verschillende kernen dichtslibben.

Bij de aanleg van de vesten (1214-1248) werd een bepaald gedeelte hieruit gelicht en afgezonderd binnen een omwalling. Zo ontstonden er feitelijke buitenwijken en werd het fenomeen 'voorgeborchten', dat al in de 12de eeuw vermeld werd, geofficialiseerd. Onze-Lieve-Vrouw ten Brielen, Sint-Jan, Sint-Michiels en Sint-Kruis kwamen zo buiten de omwalling te liggen. Sint-Niklaas, een recente stichting, werd wel opgenomen binnen de vesten, het Tempelgebied dan weer niet. Het lijkt erop dat de Tempeliers doelbewust buiten de omwalling zijn gehouden. Het leverde alleszins een rare basisvorm op. Er werd bij de grachtenaanleg wel geprofiteerd van de 'aangeboden' topografie,

⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021: *Ieper*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://inventaris.onroenderfgoed.be> op 1/12/2021

de lager gelegen gebieden zoals de Boterplas, het 'Ketelquaet', de omwalling van de SintPietersparochie en de omwalling van het neerhof van de Zaalhofmotte. Dit was de motte van de graven van Vlaanderen, opvolger van de motte aan Sint-Maartens en uitgebouwd door Diederik van den Elzas na 1127 op de westelijke oever van de Ieperlee.

De vier buitenwijken werden in het begin van de 14de eeuw alsnog opgenomen binnen een ruimere omwalling. De 'Uterste Veste' was 7,6 km lang en bestond uit een 18m brede en 2m diepe gracht met aan de binnenkant een aarden wal en palissade. Op de uitvalswegen kwamen nieuwe poorten tot stand, zoals de Nieuwe Komenpoort. Deze versterking was onverdedigbaar, maar gaf een gevoel van veiligheid. Archeologisch onderzoek heeft ondertussen aangetoond dat ook de resten van deze wijken nog zeer sprekend kunnen zijn. De economische achteruitgang en het beleg van 1383 bezegelden het lot van de 'Uterste Veste' en ook van de parochies Sint-Michiels en Sint-Kruis. Beide kerken werden al in 1384 afgebroken. Het Iepers bestuur besliste (onder invloed van de graaf Lodewijk van Male en de hertog van Bourgondië, Filips de Stoute, die hem opvolgde) dat de buitenwijken niet heropgebouwd zouden worden.

Op het einde van de 14de eeuw maande de Bourgondische hertog Filips de Stoute Ieper aan de stad krachtadig te versterken. Er werd daarbij teruggevallen op het tracé van de 13de-eeuwse omwalling. De bouw van een stenen stadsmuur, voorzien van torens en poorten en een aarden binnenwal was een gigantische onderneming. In 1409 waren de Bourgondische vesten een feit. Ter hoogte van de poorten worden vanaf het einde van de 16de eeuw bolwerken/bastions uitgebouwd⁷.

Gaandeweg verloor Ieper aan belang en verwerd tot een stadje van lokaal belang, dat enkel nog een bepaalde interne evolutie kende. Ook hier waren de eerste helft van de 17de eeuw en de tweede helft van de 18de eeuw belangrijk als wederopbouw- en nieuwbouwmomenten voor verschillende religieuze en burgerlijke instellingen. Ook particuliere initiatieven bleven niet uit.

De ligging van de stad tijdens de opeenvolgende conflicten tussen Fransen en Spanjaarden zorgde ervoor dat Ieper in de 17de-18de eeuw uitgebouwd werd tot een performante vesting. Vooral Vauban liet imposante versterkingswerken bouwen, die de stadsrand transformeerden in een brede strook van grachten, ravelijnen, bastions, hoornwerken, ... en daarnaast waren ook kazernes, kruitmagazijnen en drenkplaatsen nodig. Herhaalde malen zijn dergelijke resten al aangesneden. Bij verschillende vondstmeldingen aan de Leopold III laan, de Polenlaan, de Pennestraat, de Maarschalk Haiglaan, de Tulpenlaan en het Minneplein was dat het geval. Naderhand deden de Hollanders het vanaf 1817 nog eens over. Zo verbouwden ze o.a. het Spaans kasteel of citadel, uit de 16de eeuw, dat Vauban vervangen had door het hoornwerk van Antwerpen in het laatste kwart van de 17de eeuw, nog eens ingrijpend.

Oorspronkelijk waren binnen de 13de-eeuwse omwalling slechts een tweetal kloosters gevestigd. Enkel de predikheren en de minderbroeders raakten erin. Andere ordes moesten hun heil zoeken inde buitenwijken. Dit was het geval voor de augustijnen (eremieten), de geschoeide karmelieten, Hemelsdale, de clarissen en enkele begijnhoven. Vanaf de 15de eeuw veranderde de situatie. Verschillende ordes konden *intra muros* meerdere huizen aanschaffen en er refuges inrichten (Stavele-Eversam, augustijnen, Lo, Waasten, Voormezele, Roesbrugge, Mesen en Zonnebeke-Nonnebossen). Soms werden ze, zeker na de godsdiensttroebelen, tot serieuze complexen

---

⁷ Stubbe et al. 2003

uitgebouwd, zoals die van de ongeschoeide karmelieten, jezuïeten, augustijnen, kapucinessen, benedictijnen (Sint-Jan) en arme klaren. In de 16de eeuw werd het bisdom Ieper gecreëerd en kwam het bisschoppelijk paleis tot stand. Daarnaast zijn uiteraard nog hospitalen, godshuizen en andere liefdadigheidsinstellingen het vermelden waard.

Ook de burgerlijke architectuur heeft onmiskenbare sporen nagelaten. Bepaalde gebouwen van de grafelijke en stedelijke administratie, de gildehuizen, de gevangenis, ... zijn inmiddels al aangesneden. Ook de sporen van de Ieperse drinkwaterregie mogen hierbij gerekend worden. Bij de noodopgravingen in de Ieperse binnenstad zijn resten van houten, bakstenen en ijzerzandstenen constructies aangetroffen. Soms kon de verstening van een houten gebouw aangetoond worden. Er komen ook (houten) constructies op bakstenen poeren voor. Daarbij is het onderscheid tussen woon-, werk-, opslag- of handelsruimte zeker niet altijd even duidelijk. In die zin is voortgezet gedetailleerd onderzoek nodig.

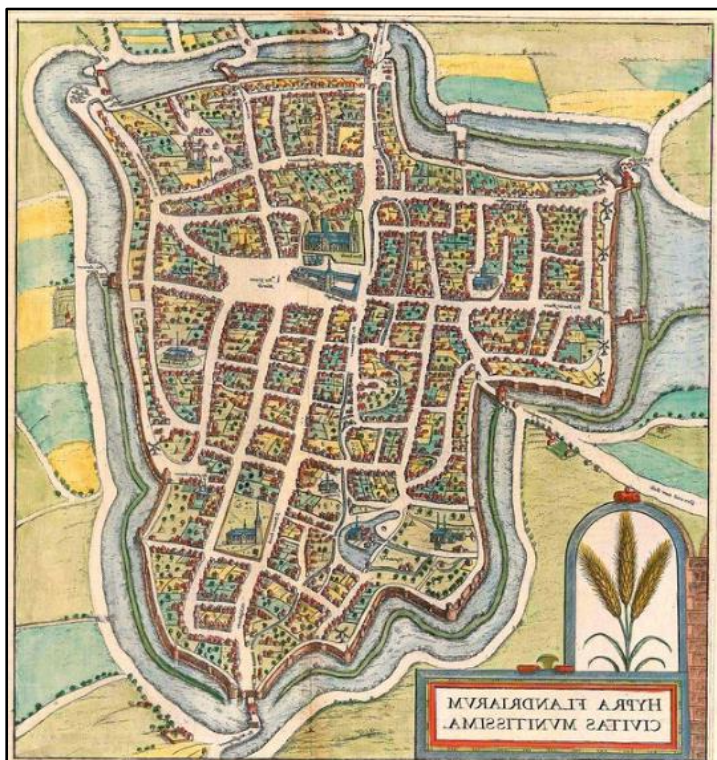
Ook zijn al diverse aanwijzingen voor artisanale activiteit aangetroffen. Leerlooierskuipen (Kauwekijnstraat) en steenovens (Westkaai) zijn uiteraard eenduidig. Daarnaast zijn tal van ovenstructuren gevonden, die niet nader kunnen geïdentificeerd worden. Ze kunnen zowel in de lakennijverheid (ververij) als de metaalverwerking thuishoren. Ook zijn er ambachten waarvan de infrastructuur totaal niet gekend is. Zo zijn brouwerijen, vollerijen, ... nog onbekend terrein.

Hoewel gelegen buiten de frontlinie, werd de oude Ieperse binnenstad zo goed als volledig verwoest tijdens Wereldoorlog I. Tijdens de jaren '20 van de 20ste eeuw en later volgden grote wederopbouwwerken.

Figuur 18 Ontwikkeling van de stad Ieper: I: twee kernen in de 11de eeuw; II: Ieper tot het einde van de 12de eeuw; III: De uitbreidingen van de 13de eeuw; IV: Ieper en het verloop van de tweede omwalling (Uterste Veste) in de 14de eeuw (overgenomen uit: X, 2016, p. 5).

Figuur 19 Zicht op de historische stadskern van Ieper op de kaart van Braun en Hogenberg, 1581-1588 (bron: www.sanderusmaps.com). Het plangebied situeert zich buiten de kaart aan de noordelijke zijde.

Figuur 20 zicht op de Vauban vesting ter hoogte van het Minneplein (bron: Acke & Bracke 2017).

Op historisch vlak is over het plangebied zelf weinig informatie terug te vinden. De enige goede bronnen die voorhanden zijn betreffen enkele oude cartografische bronnen waaronder de Massekaart en de Ferrariskaart uit de 18de eeuw, de Atlas der Buurtwegen (1841), de Kaart van Vandermaelen (1846-1854) en de Poppkaart (1842-1879).

Op de vroeg 18de-eeuwse Massekaart is ter hoogte van het plangebied bewoning gekarteerd. Gezien de onnauwkeurige kartering is het echter onzeker waar deze bewoning exact gelegen is. De Ferrariskaart geeft een preciezere kartering aan en toont dat reeds bewoning aanwezig was binnen de grenzen van het plangebied. Op de kaart is duidelijk te zien dat het terrein deel uitmaakt van een buitenwijk net buiten de stadsomwalling van Ieper, langs de invalsweg Pilkemseweg. Langs de weg komen hoven en woningen voor. Iets verder ten westen is nog een deel van de 'uterste vesten' te zien. Ten noorden van het terrein is de Bellewaardebeek aanwezig. In het terrein zelf bevinden zich

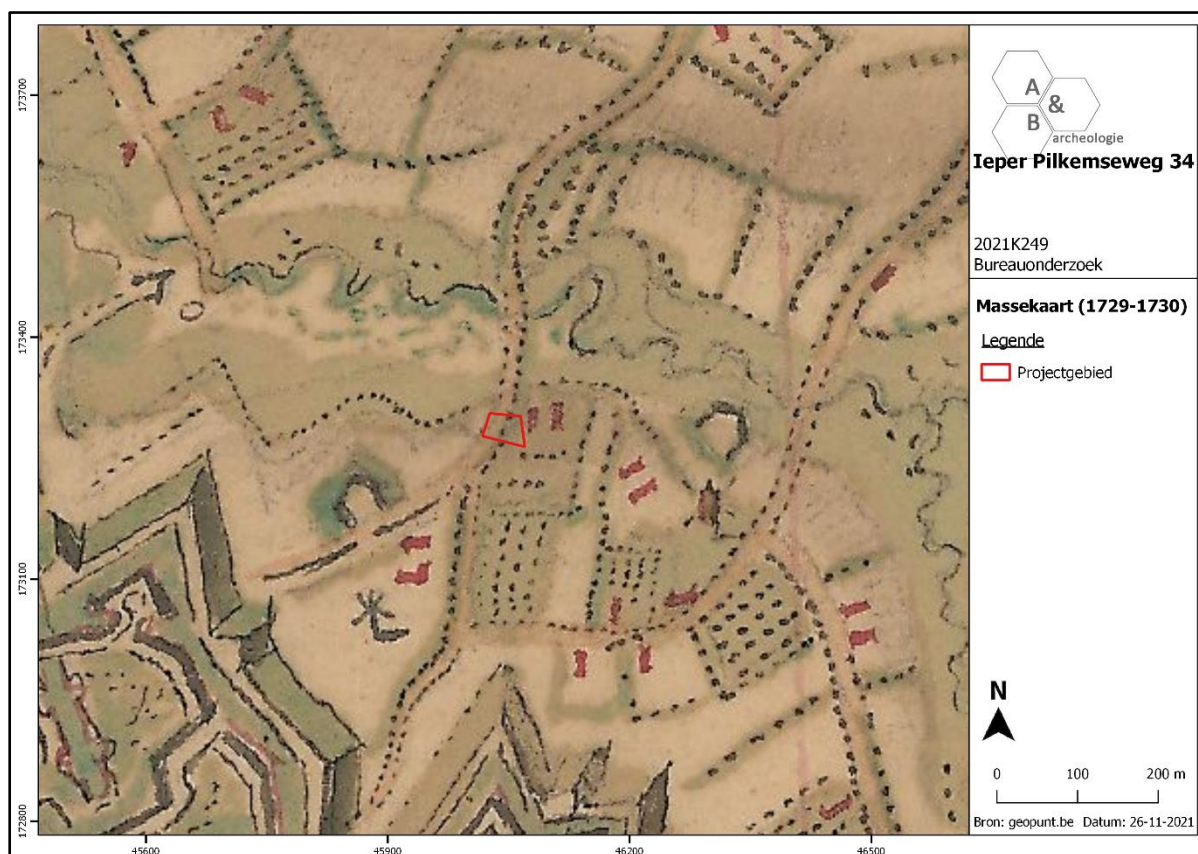

twee gebouwen met een bijbehorende tuinzone. Mogelijk gaat de huidige hoeve terug tot deze periode. Op de Atlas der Buurtwegen is de hoeve centraal aanwezig in het terrein. De oriëntatie volgt de huidige oriëntering van de woning. In de omgeving rondom komen nog enkele andere boerenerven voor. De Vandermaelenkaart en de Poppkaart tonen een gelijkaardig beeld. Ook op de latere topografische kaarten is deze indeling nog waar te nemen. Op de topokaart van 1911 lijkt bovendien een tweede gebouwtje aanwezig ten zuiden van de hoofdwoning.

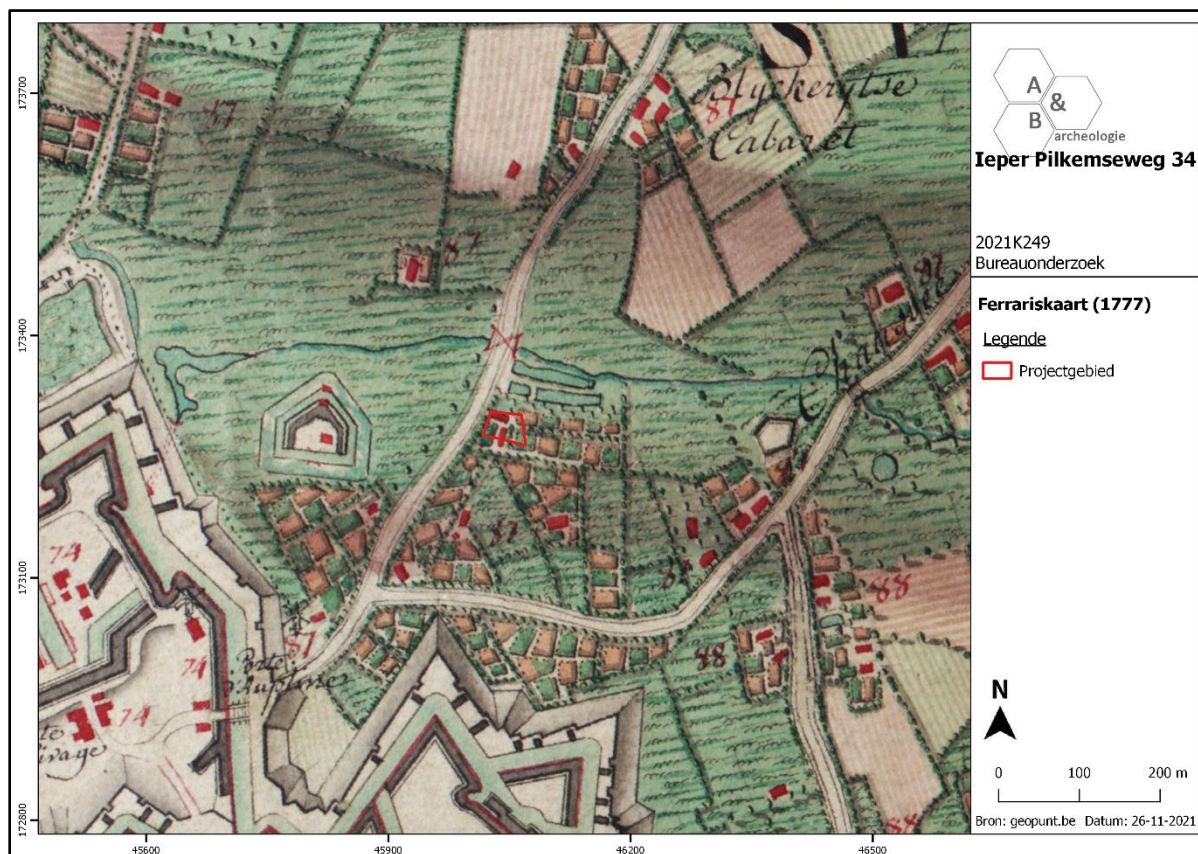
Ook op de *trenchmap* van 1916 is de hoofdwoning nog op te merken. Op de loopgravenkaart van maart/mei 1918 wordt het gebied uitgebouwd met loopgraven, barakken en militaire paden. Van deze laatste loopt een pad parallel aan de Pilkemseweg doorheen de zuidoostelijke hoek van het plangebied. Op de kaart zijn bovendien de gebouwen nog gekarteerd. Op luchtfoto's van januari en februari 1918 zijn beide gebouwen waar te nemen, wellicht sterk gebombardeerd, gezien de diverse zichtbare bomkraters rondom. Concrete Wereldoorlog I sporen zijn niet te zien, buiten bomkraters en een oppervlakkig aangelegd militair pad, maar deze kunnen wel aanwezig en te verwachten zijn. Bij eerdere archeologische onderzoeken is gebleken dat hoevegebouwen frequent gebruikt werden als schuilplaats.

Ook na de oorlog worden de gebouwen nog aangegeven op de topografische kaarten van 1925/1941 en 1951.

De vroegste luchtfoto betreft een orthofoto uit 1971. De kwaliteit en resolutie is vrij laag, maar toch kan hierop het plangebied herkend worden. Op de luchtfoto is de huidige bewoning met omliggende tuin reeds te zien. De latere luchtfoto's blijft deze situatie ongewijzigd tot op de dag van vandaag. Tussen 2000 en 2020 zijn wel enkele koterijen afgebroken in de zuidoostelijke hoek.

Figuur 21 Uitsnede uit de Massekaart (bron: geopunt.be).

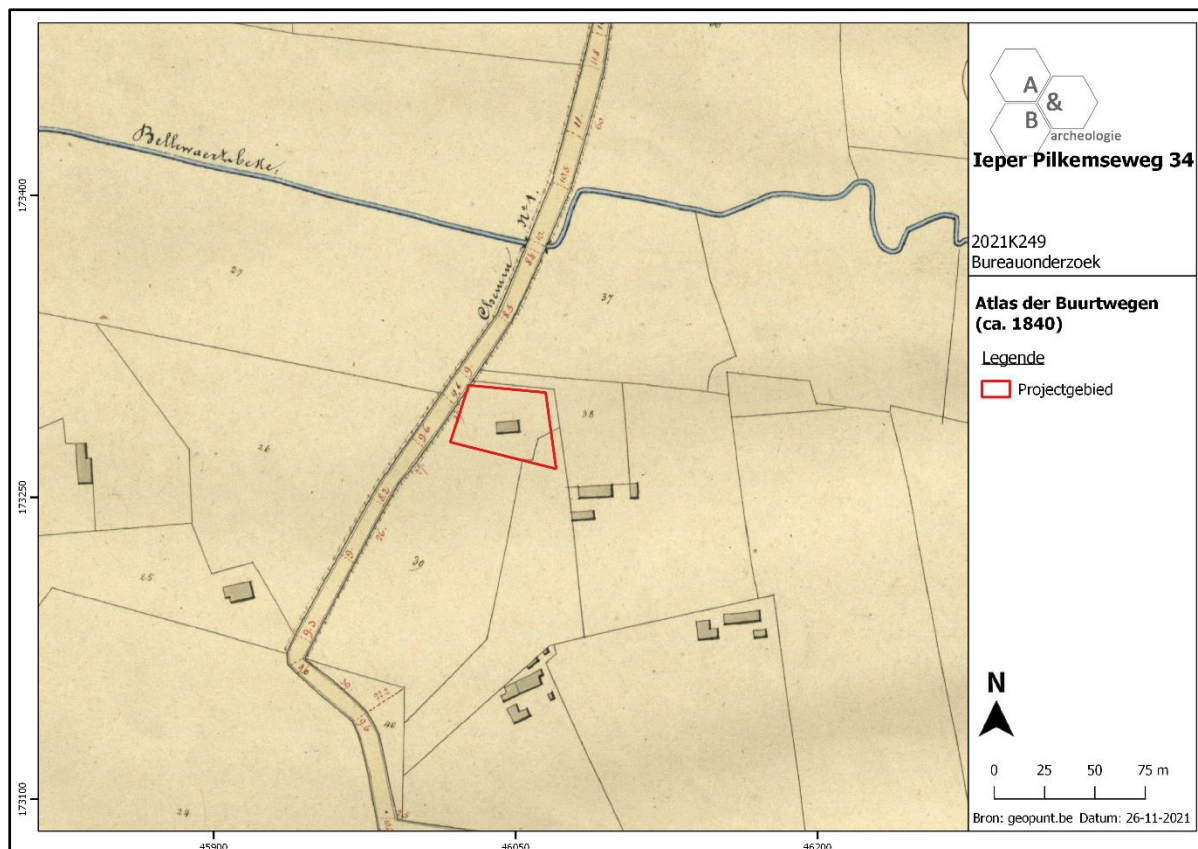

Figuur 22 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

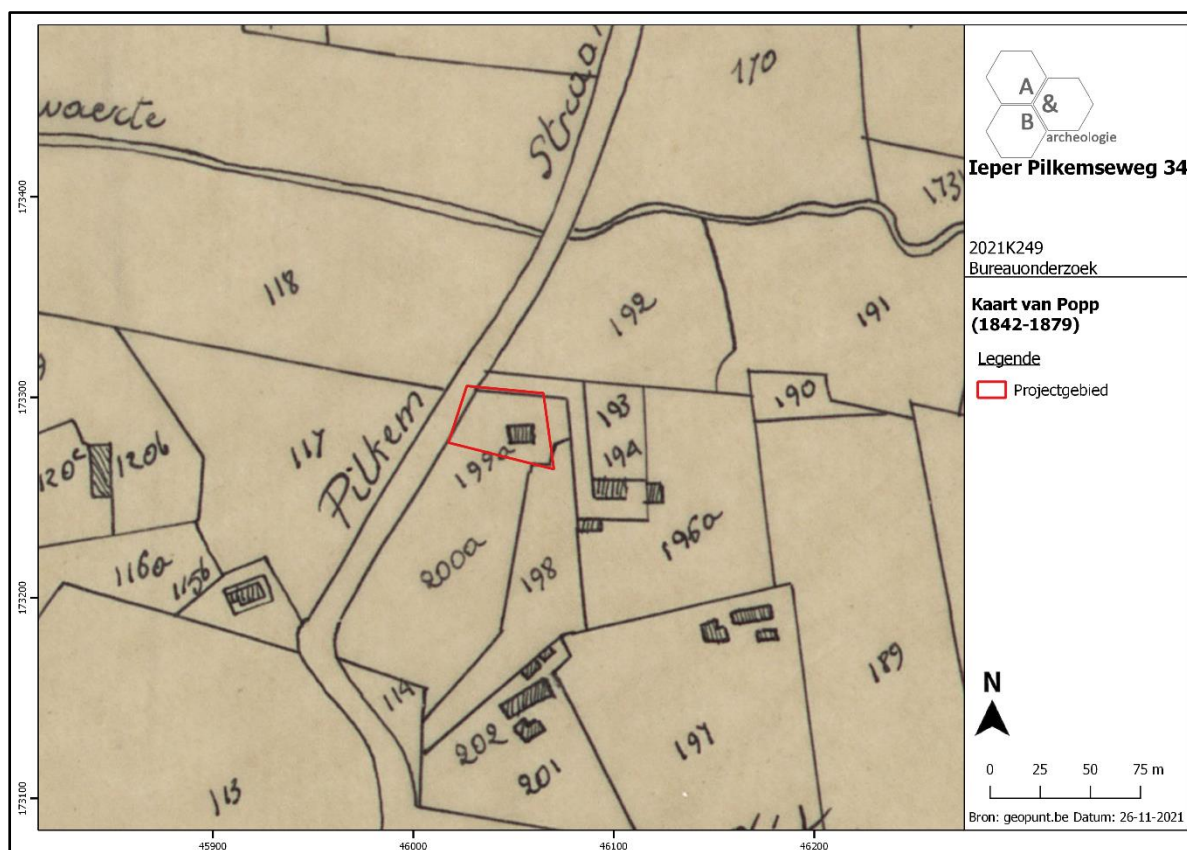

Figuur 23 Detailopname uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

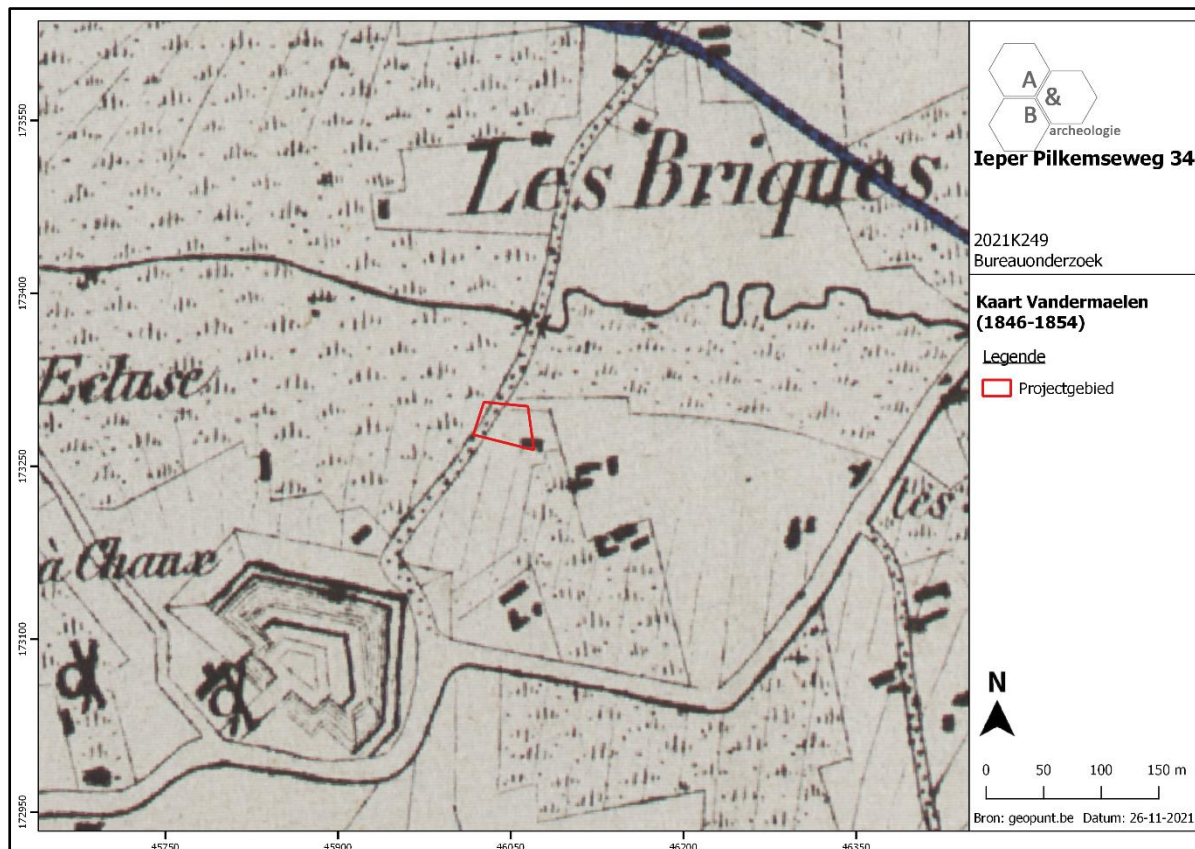

Figuur 24 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

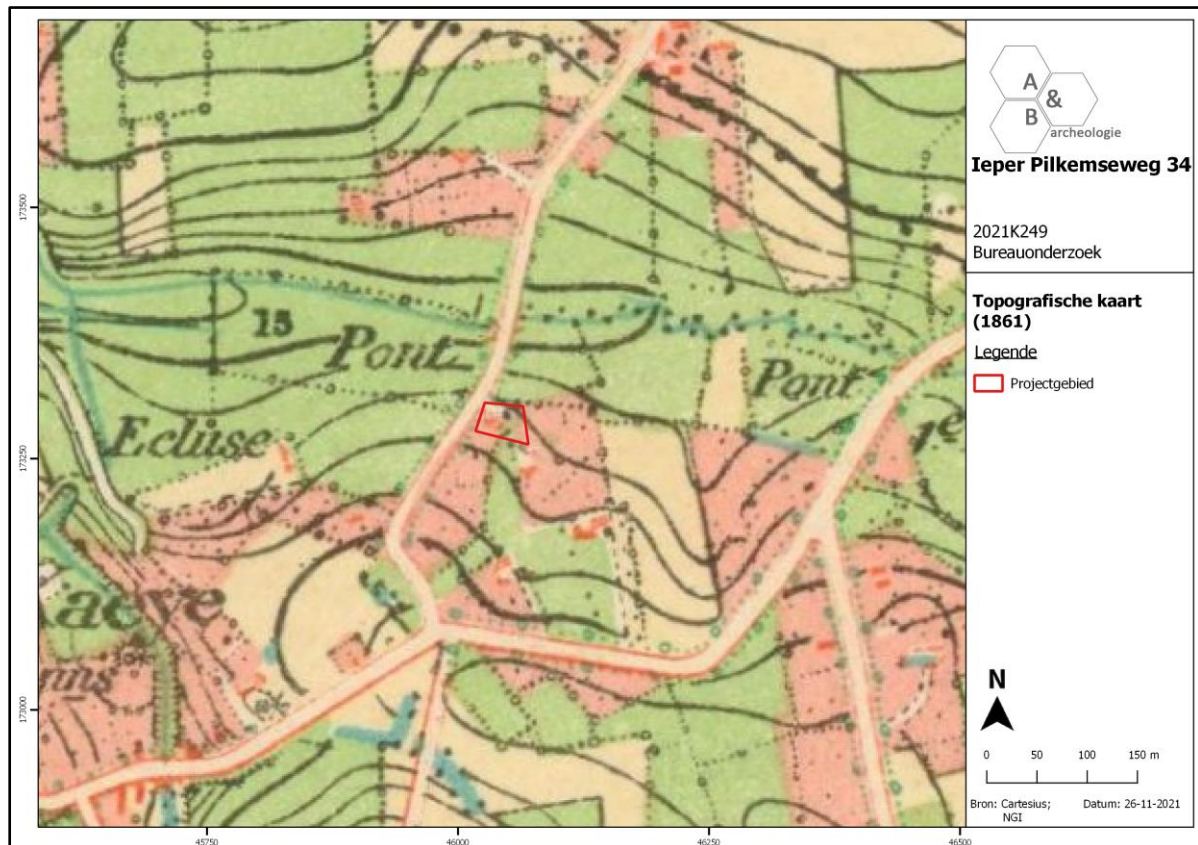

Figuur 25 Uitsnede uit de Kaart van Popp (bron: geopunt.be).

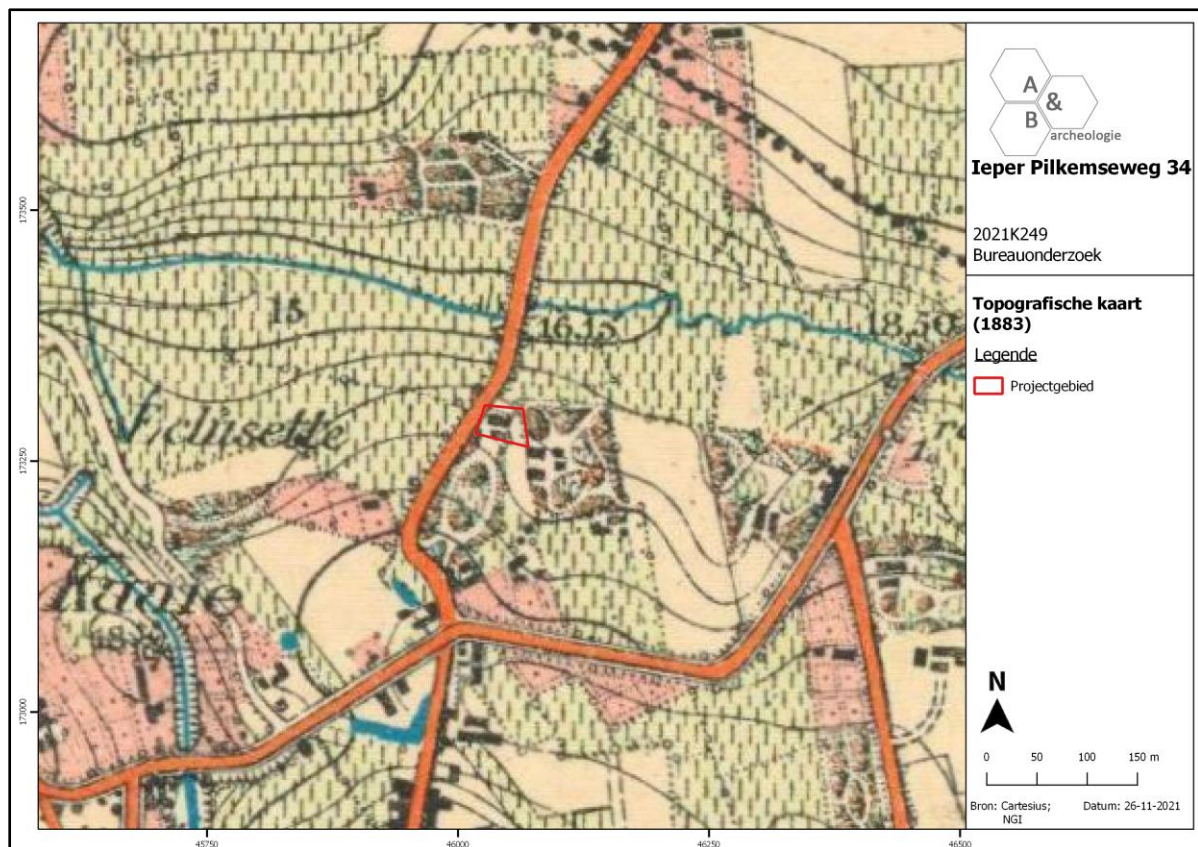

Figuur 26 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

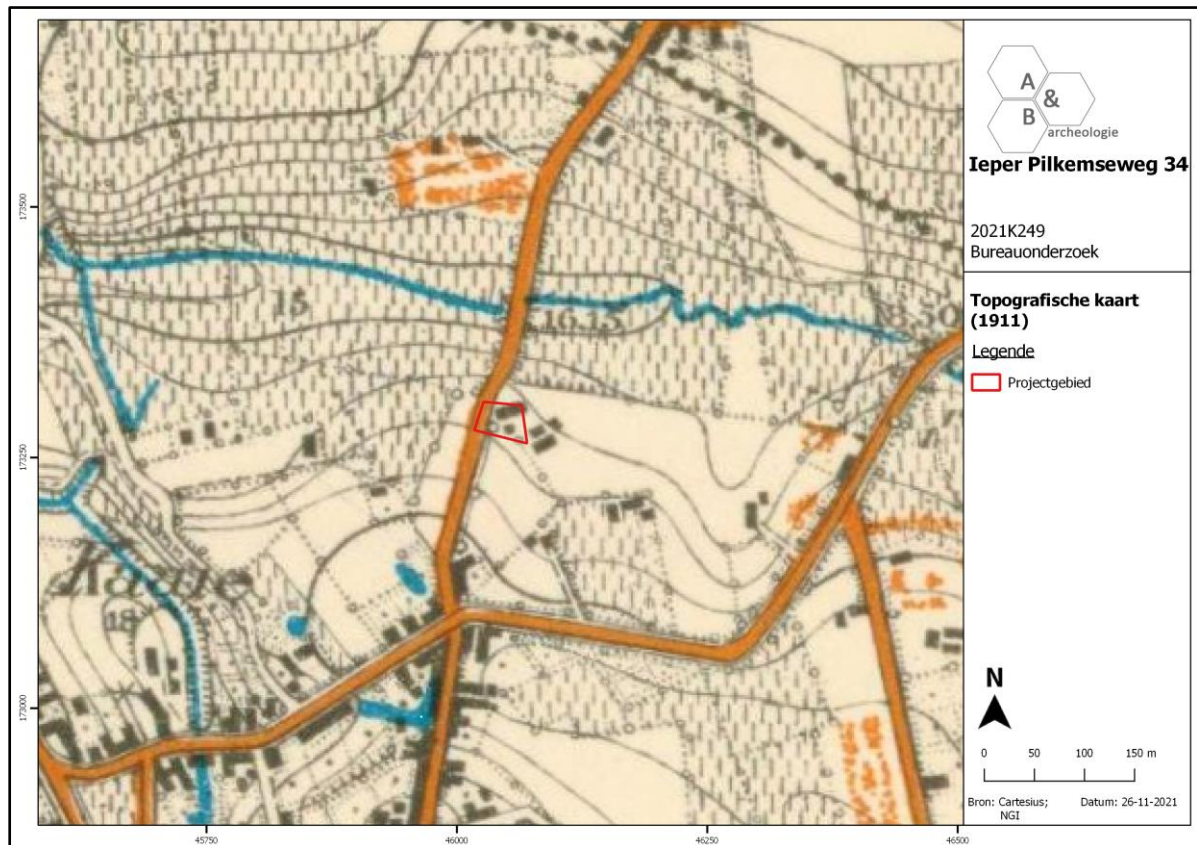

Figuur 27 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1861 (bron: Cartesius.be).

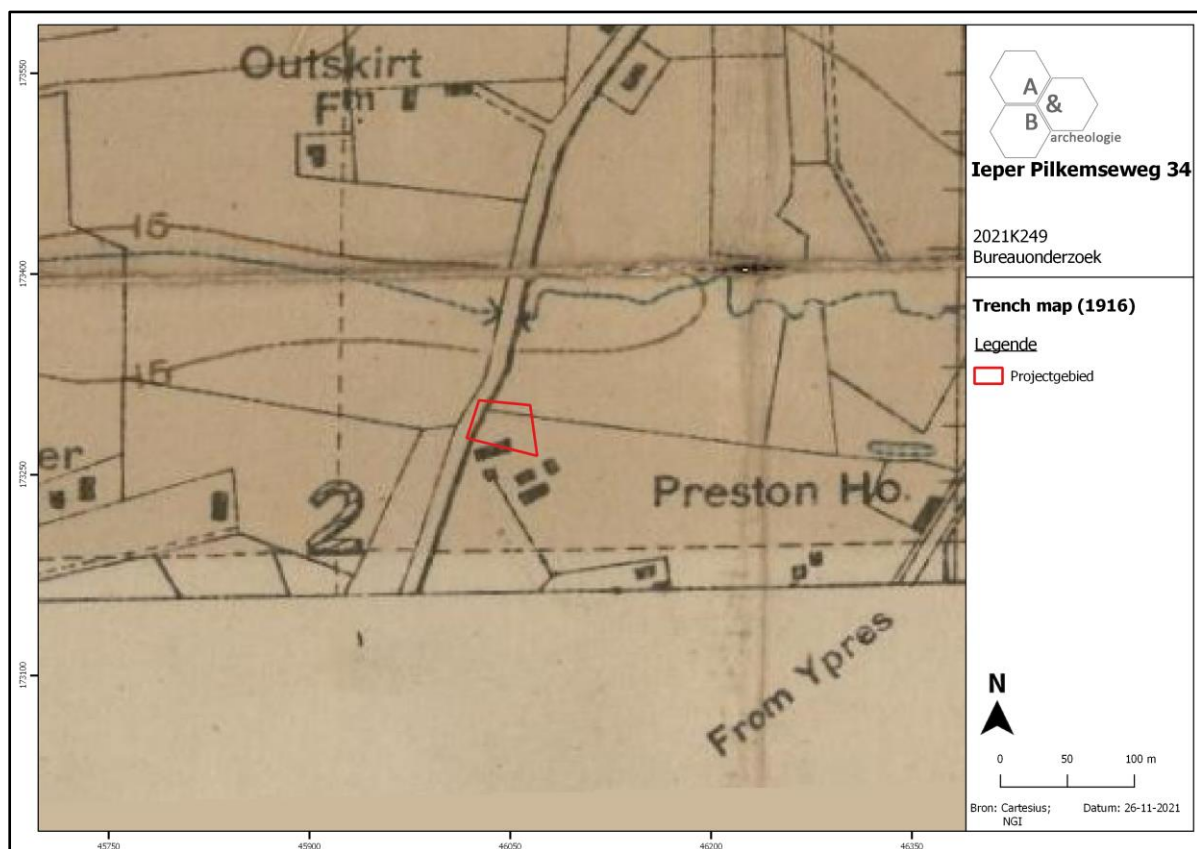

Figuur 28 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1883 (bron: Cartesius.be).

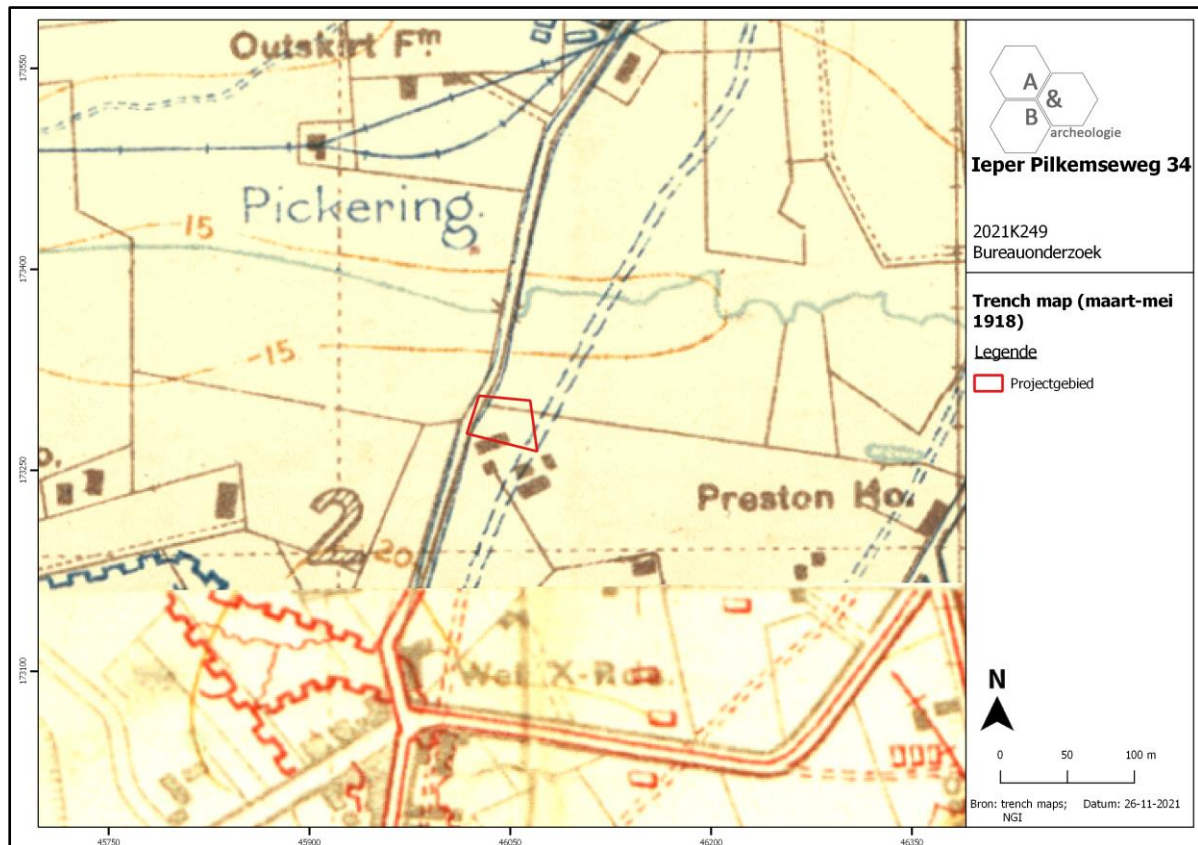

Figuur 29 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1911 (bron: Cartesius.be).

Figuur 30 Uitsnede uit de loopgravenkaart uit 1916 (bron: Linesman DVD).

Figuur 31 Uitsnede uit de loopgravenkaart van maart/mei 1918 (bron: Linesman DVD).

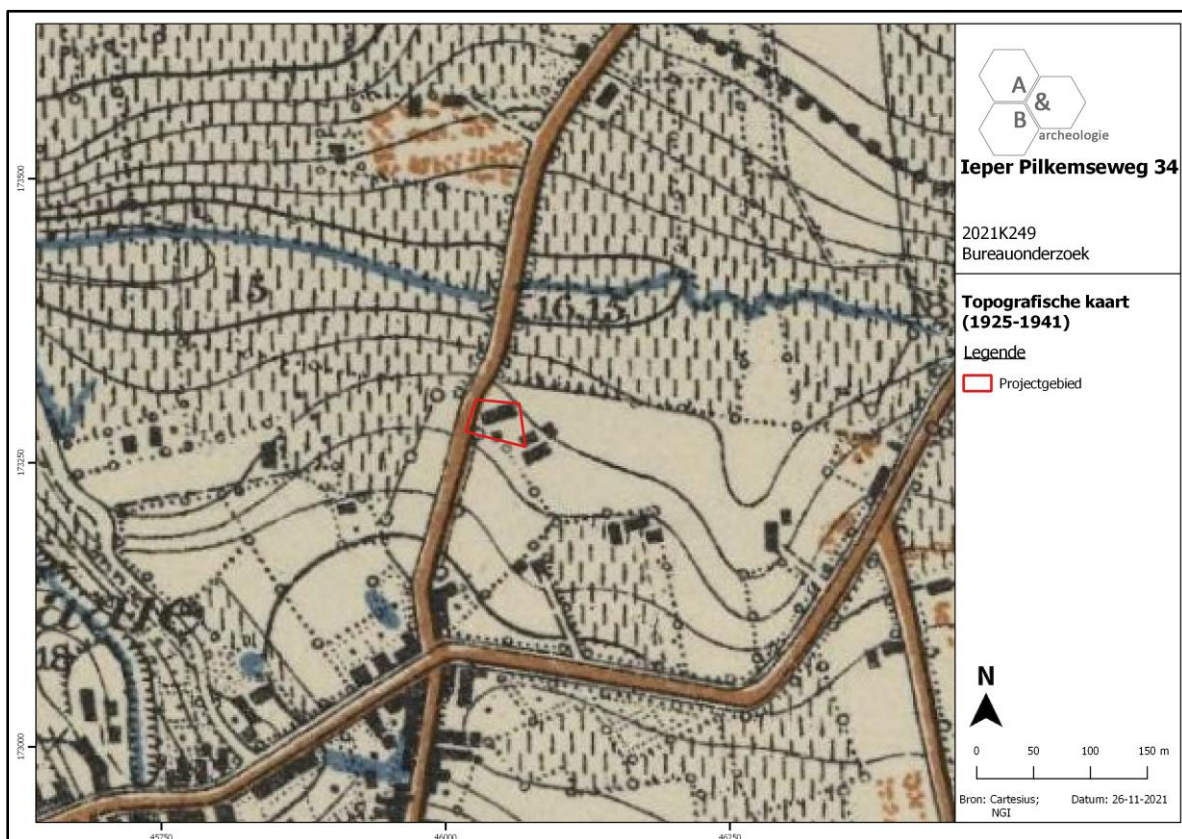

Figuur 32 Uitsnede uit de luchtfoto van januari 1918 met zicht op de hoevegebouwen (bron: Linesman DVD).

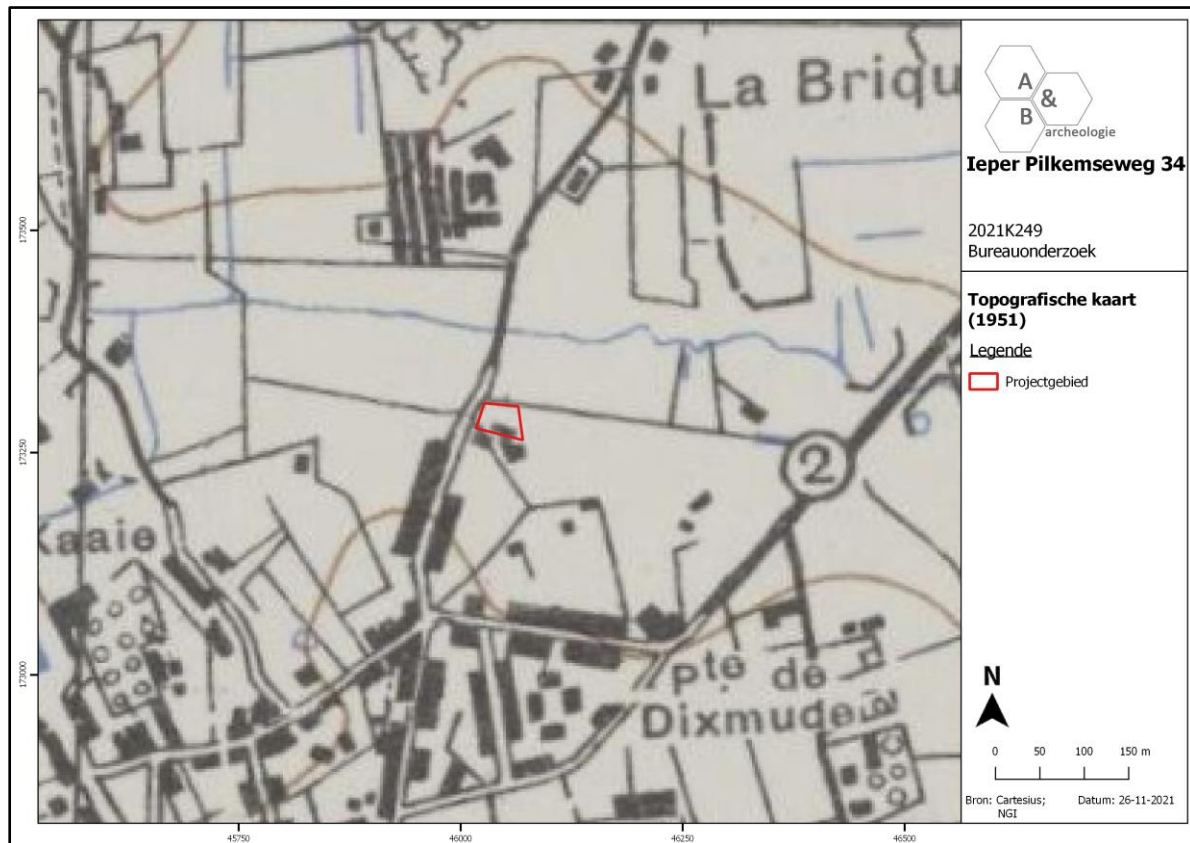

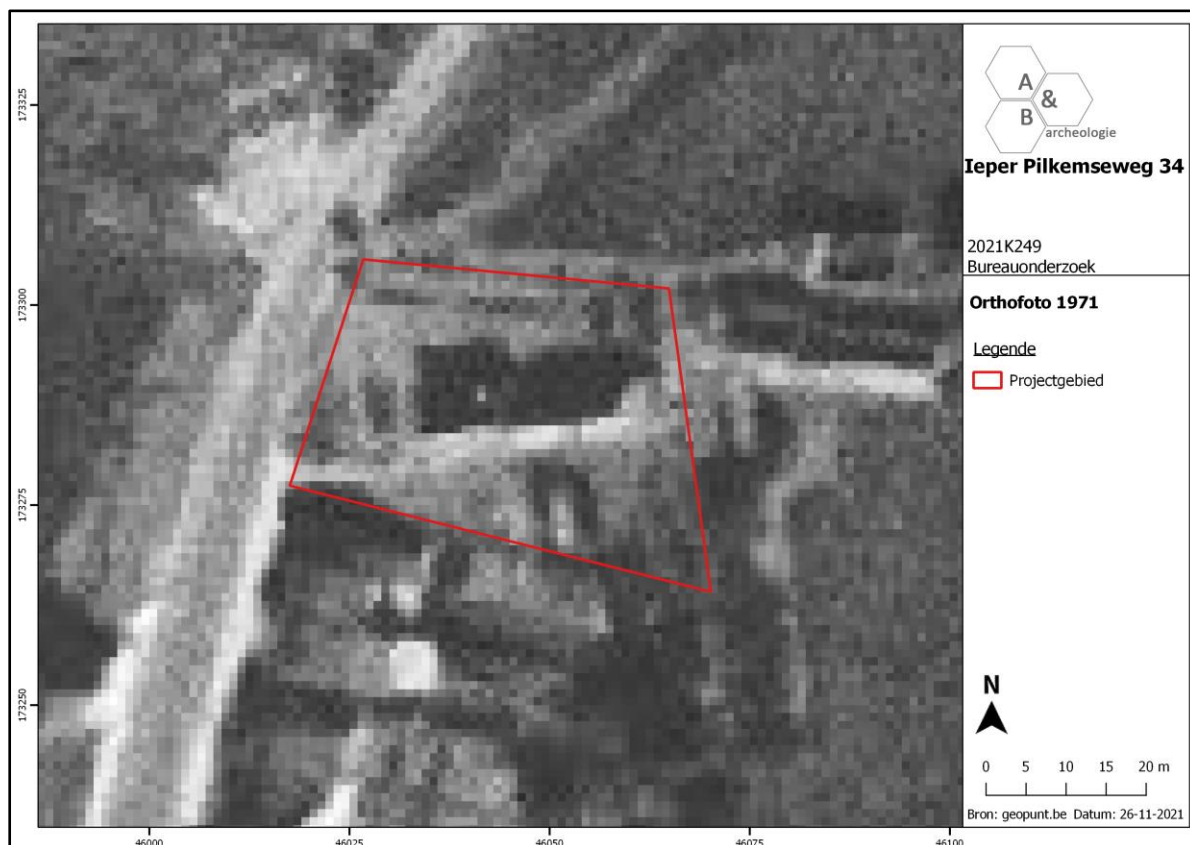
Figuur 33 Projectie van de luchtfoto uit februari 1918 op de topografische kaart met zicht op het militair pad en de diverse bomkraters en gebouwuine (bron: Linesman DVD en geopunt).

Figuur 34 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1929-1941 (bron: Cartesius.be).

Figuur 35 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1951 (bron: Cartesius.be).

Figuur 36 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 37 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 38 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2003 (bron: geopunt.be).

Figuur 39 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het projectgebied enkele sites aangegeven, die hiernavolgend besproken worden. Vooral binnen de historische stadskern van Ieper werden de afgelopen decennia verschillende stadskernonderzoeken uitgevoerd die duidelijk de middeleeuwse oorsprong en stadsontwikkeling aantonen. Daarnaast getuigen diverse gebouwen en structuren van het historisch belang van de regio. Voorbeelden hiervan zijn de Sint-Niklaaskerk (CAI ID 152637) en de diverse stadspoorten zoals de Tempel- en Boterpoort (CAI ID 152639 en 152638).

Ter hoogte van het plangebied zelf zijn weinig tot geen archeologische gegevens gekend. De gekende sites situeren zich vooral binnen de oude vesten. Wel kunnen enkele veldonderzoeken vermeld worden waaronder een opgraving in 2014 door het Vlaams Erfgoed Centrum aan de Kleine Poezelstraat, ten noorden van het plangebied (CAI ID 159761). Hierbij werden sporen aangetroffen van Romeinse bewoning uit de 1ste eeuw n.C. Het gaat om een goed bewaarde waterput waarin nog een houten emmer werd teruggevonden. Daarnaast was een grote afvaldump aanwezig met veel vondstmateriaal. Bij de vondsten hoort onder andere een bronzen godenbeeldje. Als tweede leverde de opgraving veel sporen op uit de Eerste Wereldoorlog met onder andere de 2de Britse linie, uitgewerkt shelters. Ook werden stoffelijke resten van gesneuvelden teruggevonden.

Ten noordoosten van het plangebied werd een opgraving uitgevoerd door Adede in 2014 aan de Briekestraat (CAI ID 209019). Hierbij werden de resten teruggevonden van de begraafplaats New Irish Farm uit de Eerste Wereldoorlog, die na de oorlog verplaatst werd verderop ten noorden. Bij de opgraving werden stoffelijke resten teruggevonden. Verder ten noordoosten werd een opgraving uitgevoerd door Monument Vandekerckhove aan het Wieltje. Ook hier werden menig sporen aangetroffen uit de Eerste Wereldoorlog waaronder enkele loopgraven. Daarnaast werden ook resten van laat- en postmiddeleeuwse huisjes aangetroffen.

Ten noordoosten bevindt zich ook nog het White House Cemetery ter hoogte van de Brugseweg 156. Aan de Pilkemseweg bevinden zich nog twee andere begraafplaatsen meer bepaald La Brique Military Cemetery 1 en 2.

Ten oosten aan de Bellewaerdebeek en de Brugseweg werd losse vondsten aangetroffen in de vorm van grijs aardewerk, rood geglaazuurd aardewerk en steengoed te dateren in de 2de helft van de 14de eeuw (CAI ID 157074)⁸.

Ten zuidoosten werd een groot proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Adede in 2013 ter hoogte van de Zonnebeekseweg aan de Vloei (CAI ID 207080)⁹. Bij het onderzoek werden resten teruggevonden van het Sapper Camp uit de Eerste Wereldoorlog alsook een massagraf met Britse gesneuvelden. Daarnaast werden nog enkele sporen uit de Romeinse tijd aangetroffen en kwamen resten aan het licht van postmiddeleeuwse ovens die te maken hebben met baksteenproductie. Een verder vervolgonderzoek werd niet geadviseerd.

⁸ Dewilde 1991

⁹ De Smaele et al. 2013

Ten westen van het plangebied werden bij reinigingswerken aan de samenvloeiing van de Ieperlee en de Komenvaart in het opgebaggerd slib een dupondius teruggevonden van Antoninus Pius (CAI ID 76405)¹⁰. De munt kan gedateerd worden tussen 152 en 154 n.C.

Onderzoek aan het Minneplein in Ieper bracht een deel van de Vaubanvesting uit de late 17de eeuw aan het licht. De muur had een dikte van meer dan 2m en was tot 4m diep gefundeerd en voorzien van steunberen aan de binnenstad zijde. Aan de buitenzijde was een brede en diepe gracht aanwezig. De gracht was tot minstens 3,5m diep uitgegraven waarbij alle mogelijke oudere sporen werden weggegraven. Gezien het ravelijn ter hoogte van het plangebied in deze periode kan gedateerd worden, zullen ook hier geen oudere sporen meer verwacht worden door de impact van de muur en gracht.

Ten zuiden van het plangebied werd een archeologienota opgesteld aan de Potakker 12¹¹. Ondanks de lagere tot matige archeologische verwachting bleken de bodemingrepen te beperkt in omvang om een zinvol verder archeologisch onderzoek te adviseren. Aan de Brugseweg 169¹² is een gelijkaardig geval, waarbij ook een negatief advies werd opgesteld. Ook hier bleken de geplande werken van een te beperkte omvang. Aan de hoek van Pilkemseweg, Dehemlaan en Brugseweg¹³ werd een archeologienota opgesteld waarbij ook een vrijgave geadviseerd werd op basis van de kleinschalige ingrepen en de ligging van het perceel op een gedempte gracht van de 'uterste vesten'.

De bovenvermelde sites en vondstlocaties tonen aan dat de stadskern van Ieper een hoog archeologisch potentieel heeft. In de omgeving van Ieper werden de afgelopen jaren menig archeologische onderzoeken uitgevoerd. Deze resulteerden hoofdzakelijk in sporen uit de Eerste Wereldoorlog, maar daarnaast werden ook Romeinse en middeleeuwse sporen geattesteerd, alsook resten van de vestingen.

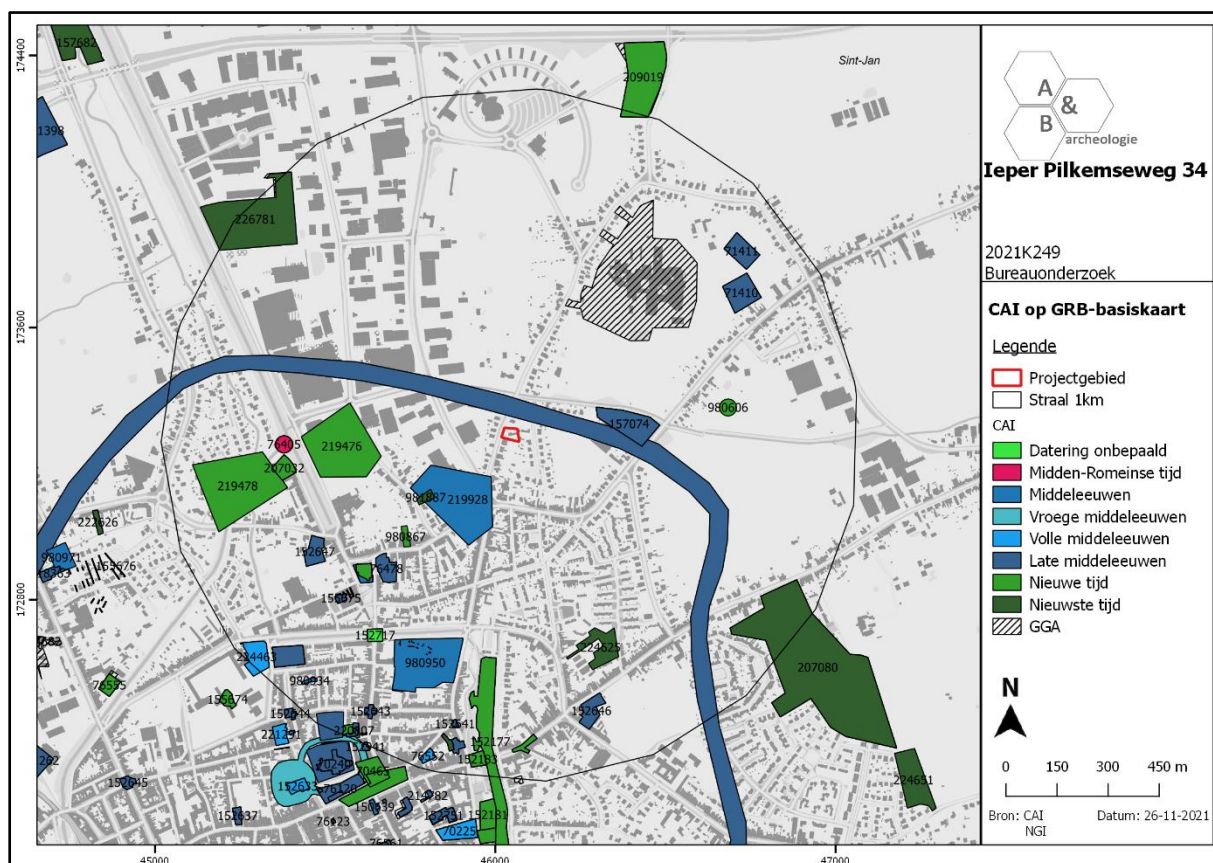
¹⁰ Termote 1988

¹¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/15165>

¹² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/13589>

¹³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/6109>

Figuur 40 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van de bureaustudie kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op basis van de 18de- en 19de-eeuwse cartografische bronnen kan gesteld worden dat bewoning aanwezig was binnen de grenzen van het plangebied. Het gaat om een hoofdgebouw haaks ingepland op de Pilkemseweg. De ligging van het plangebied situeert zich buiten de oorspronkelijke stedelijke kern van Ieper.
- Uit de Eerste Wereldoorlog kunnen bomkraters verwacht worden. Verder is een militair pad te zien, maar dergelijke structuren zijn oppervlakkig en niet meer archeologisch waarneembaar. Na de oorlog wordt de hoeve wellicht herbouwd op dezelfde locatie. Deze situatie blijft ongewijzigd tot op heden.
- Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden. De langgevelhoeve zou een mogelijke oudere pre-18de-eeuwse voorloper kunnen hebben.
- De impact van de geplande werken beperkt zich tot de sloop van de hoeve en het optrekken van drie aaneengesloten wooneenheden met een gezamenlijke oppervlakte van ca. 240m². Bijkomend zullen nog nutsvoorzieningen aangelegd worden. De geplande werken die ingrijpen in de bodem beperken zich hierdoor tot het westelijke deel van het terrein.
- In de ruimere omgeving van het plangebied zijn diverse archeologische waarden te onderscheiden die duidelijk het potentieel van de regio aantonen. De sporen wijzen op menselijke aanwezigheid vanaf de Romeinse periode tot in de nieuwste tijd, met vooral een concentratie aan sporen uit de Eerste Wereldoorlog. De kern van deze laatste bevinden zich echter meer naar het noorden en oosten van het plangebied in de richting van het front. Aan het plangebied kan een eerder lage tot matige verwachting vooropgesteld worden gezien de lagere en nattere ligging.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van het bureauonderzoek geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen voor eventuele verdere onderzoeksstappen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

De geplande werken omvatten twee luiken. In eerste instantie zullen voorbereidende werken uitgevoerd worden. Hierbij wordt het terrein bouwrijp gemaakt en zal de woning gesloopt worden en de oprit opgebroken. Nadien zullen drie aaneengesloten wooneenheden gebouwd worden, waarbij de rooilijn op minstens 5m van de straatkant zal liggen. De wooneenheden zijn gezamenlijk 24m breed (elk 8m) en 10m diep. De totale oppervlakte van de footprint bedraagt ca. 240m². De percelen zullen respectievelijk een oppervlakte hebben van 516,27m², 369,47m² en 632,86m². Samen met de opbouw van de woningen zullen ook nutsvoorzieningen aangelegd worden. De geplande werkzaamheden zullen bijgevolg ingrijpen in de bodem in de westelijke helft van het terrein.

Concluderend kan gesteld worden dat op basis van de geplande werkzaamheden en de bureaustudie geen verder vooronderzoek noodzakelijk is. De nieuwe verstoringsoppervlakte is te beperkt in omvang en diepte, waardoor slechts een versnipperd archeologisch beeld zal verkregen worden. De footprint van de drie aaneengesloten wooneenheden bedraagt immers slechts ca. 240m². Archeologische sites die gekenmerkt worden door grondsporen kunnen beter onderzocht worden in een groter vlak waarbij een beter ruimtelijke en tijdsgebonden inzicht kan verkregen worden. Op basis van de kosten-batenanalyse is een verder onderzoekstraject niet zinvol om uit te voeren.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Op basis van de 18de- en 19de-eeuwse cartografische bronnen kan gesteld worden dat bewoning aanwezig was binnen de grenzen van het plangebied. Het gaat om een hoofdgebouw haaks ingepland op de Pilkemseweg. De ligging van het plangebied situeert zich buiten de oorspronkelijke stedelijke kern van Ieper. Uit de Eerste Wereldoorlog kunnen bomkraters verwacht worden. Verder is een militair pad te zien, maar dergelijke structuren zijn oppervlakkig en niet meer archeologisch waarneembaar. Na de oorlog wordt de hoeve wellicht herbouwd op dezelfde locatie. Deze situatie blijft ongewijzigd tot op heden. Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden. De langgevelhoeve zou een mogelijke oudere pre-18de-eeuwse voorloper kunnen hebben.

In de ruimere omgeving van het plangebied zijn diverse archeologische waarden te onderscheiden die duidelijk het potentieel van de regio aantonen. De sporen wijzen op menselijke aanwezigheid vanaf de Romeinse periode tot in de nieuwste tijd, met vooral een concentratie aan sporen uit de Eerste Wereldoorlog. De kern van deze laatste bevinden zich echter meer naar het noorden en oosten van het plangebied in de richting van het front. Aan het plangebied kan een eerder lage tot matige verwachting vooropgesteld worden.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Er zijn geen aanwijzingen dat de bodem zou verstoord zijn, met uitzondering van diverse bominslagen uit de Eerste Wereldoorlog.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Niet van toepassing. Er zijn hiervoor geen aanwijzingen teruggevonden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande werken omvatten twee luiken. In eerste instantie zullen voorbereidende werken uitgevoerd worden. Hierbij wordt het terrein bouwrijp gemaakt en zal de woning gesloopt worden en de oprit opgebroken. Nadien zullen drie aaneengesloten wooneenheden gebouwd worden, waarbij de rooilijn op minstens 5m van de straatkant zal liggen. De wooneenheden zijn gezamenlijk 24m breed (elk 8m) en 10m diep. De totale oppervlakte van de footprint bedraagt ca. 240m². De percelen zullen respectievelijk een oppervlakte hebben van 516,27m², 369,47m² en 632,86m². Samen met de opbouw van de woningen zullen ook nutsvoorzieningen aangelegd worden. De geplande werkzaamheden zullen bijgevolg ingrijpen in de bodem in de westelijke helft van het terrein.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Er kan een lage tot matige archeologische verwachting vooropgesteld worden, gezien de landschappelijke ligging op lagere natte gronden. Sinds de 18de eeuw, en mogelijk vroeger, bevond zich reeds bewoning op het terrein. De hoeve lijkt tijdens de Eerste Wereldoorlog gebombardeerd en heropgebouwd kort nadien op dezelfde locatie. Sporen uit de Eerste Wereldoorlog lijken zich te beperken tot bomkraters en een oppervlakkig militair pad.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er kan gesteld worden dat op basis van de geplande werkzaamheden en de bureaustudie geen verder vooronderzoek noodzakelijk is. De nieuwe verstoringsoppervlakte is te beperkt in omvang en diepte, waardoor slechts een versnipperd archeologisch beeld zal verkregen worden. De footprint van de drie aaneengesloten wooneenheden bedraagt immers slechts ca. 240m². Archeologische sites die gekenmerkt worden door grondsporen kunnen beter onderzocht worden in een groter vlak waarbij een beter ruimtelijke en tijdsgebonden inzicht kan verkregen worden. Op basis van de kosten-batenanalyse is een verder onderzoekstraject niet zinvol om uit te voeren.

4. Samenvatting

Het terrein, met een totale kadastrale oppervlakte van ca. 1518m², bevindt zich aan de Pilkemseweg 34, aan de noordrand van de stad Ieper. Het terrein heeft een trapeziumvorm en is ingenomen door een langgevelhoeve, haaks op de straat met een oprit en tuin. De woning is opgenomen als een waardevolle woning en staat reeds aangegeven op de 19de-eeuwse cartografische bronnen. Mogelijk gaat deze zelfs verder terug in de tijd. Het plangebied kan kadastraal teruggevonden worden op: Ieper, afdeling 2, sectie A, perceel nr. 199F.

Het plangebied wordt tweeledig ingedeeld. Het noordelijke en oostelijke deel betreft een Ldp bodem. Deze bodem kenmerkt zich als een matig natte zandleembodem zonder profielontwikkeling. Het grootste deel wordt aangegeven met de codering OB. Een dergelijk type slaat op bebouwde zones waar geen bodemkundige gegevens voorhanden zijn.

Op basis van de 18de- en 19de-eeuwse cartografische bronnen kan gesteld worden dat bewoning aanwezig was binnen de grenzen van het plangebied. Het gaat om een hoofdgebouw haaks ingepland op de Pilkemseweg. De ligging van het plangebied situeert zich buiten de oorspronkelijke stedelijke kern van Ieper. Uit de Eerste Wereldoorlog kunnen bomkraters verwacht worden. Verder is een militair pad te zien, maar dergelijke structuren zijn oppervlakkig en niet meer archeologisch waarneembaar. Na de oorlog wordt de hoeve wellicht herbouwd op dezelfde locatie. Deze situatie blijft ongewijzigd tot op heden. Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden. De langgevelhoeve zou een mogelijke oudere pre-18de-eeuwse voorloper kunnen hebben.

De geplande werken omvatten twee luiken. In eerste instantie zullen voorbereidende werken uitgevoerd worden. Hierbij wordt het terrein bouwrijp gemaakt en zal de woning gesloopt worden en de oprit opgebroken. Nadien zullen drie aaneengesloten wooneenheden gebouwd worden, waarbij de rooilijn op minstens 5m van de straatkant zal liggen. De wooneenheden zijn gezamenlijk 24m breed (elk 8m) en 10m diep. De totale oppervlakte van de footprint bedraagt ca. 240m². De percelen zullen respectievelijk een oppervlakte hebben van 516,27m², 369,47m² en 632,86m². Samen met de opbouw van de woningen zullen ook nutsvoorzieningen aangelegd worden. De geplande werkzaamheden zullen bijgevolg ingrijpen in de bodem in de westelijke helft van het terrein.

Er kan een lage tot matige archeologische verwachting vooropgesteld worden, gezien de landschappelijke ligging op lagere natte gronden. Sinds de 18de eeuw, en mogelijk vroeger, bevond zich reeds bewoning op het terrein. De hoeve lijkt tijdens de Eerste Wereldoorlog gebombardeerd en heropgebouwd kort nadien op dezelfde locatie. Sporen uit de Eerste Wereldoorlog lijken zich te beperken tot bomkraters en een oppervlakkig militair pad.

Er kan gesteld worden dat op basis van de geplande werkzaamheden en de bureaustudie geen verder vooronderzoek noodzakelijk is. De nieuwe verstoringsoppervlakte is te beperkt in omvang en diepte, waardoor slechts een versnipperd archeologisch beeld zal verkregen worden. De footprint van de drie aaneengesloten wooneenheden bedraagt immers slechts ca. 240m². Archeologische sites die gekenmerkt worden door grondsporen kunnen beter onderzocht worden in een groter vlak waarbij een beter ruimtelijke en tijdsgebonden inzicht kan verkregen worden. Op basis van de kosten-batenanalyse is een verder onderzoekstraject niet zinvol om uit te voeren.

5. Bibliografie

- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Ieper>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://www.sanderusmaps.com>
- ACKE B. en BRACKE M., 2017, *Nota Ieper-Minneplein*, in voorbereiding, Zelzate.
- DE SMAELE B., COENAERTS J. en PYPE P., 2013, *Sporen van Sapper Camp. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op de site De Vloei te Ieper* (West-Vlaanderen), Archeo Rapport 37, Gent.
- DEWILDE M., 1991, Laat-middeleeuwse ceramiek uit Sint-Jan (Ieper, W.-Vl.), in: *Archeologie 1990*, 78.
- TERMOTE J., 1988, Ieper (W.-Vl.): romeinse munt, in: *Archeologie 1988/2*, p. 168.
- X, 2016, *Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Ieper, Sint-Niklaasstraat, site De Meersen*.
- <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/15165>
- <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/13589>
- <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/6109>

6. Bijlages

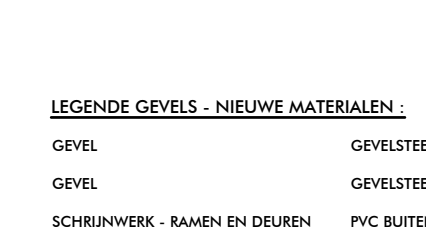
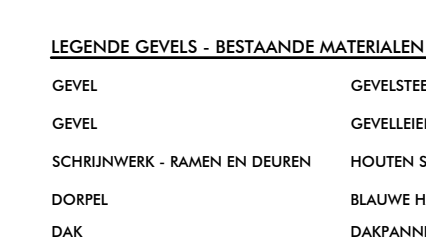
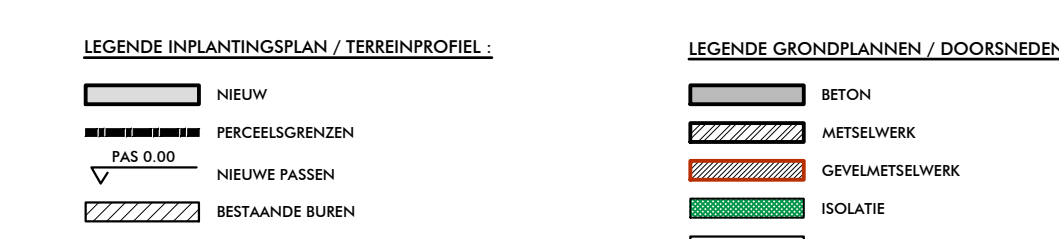
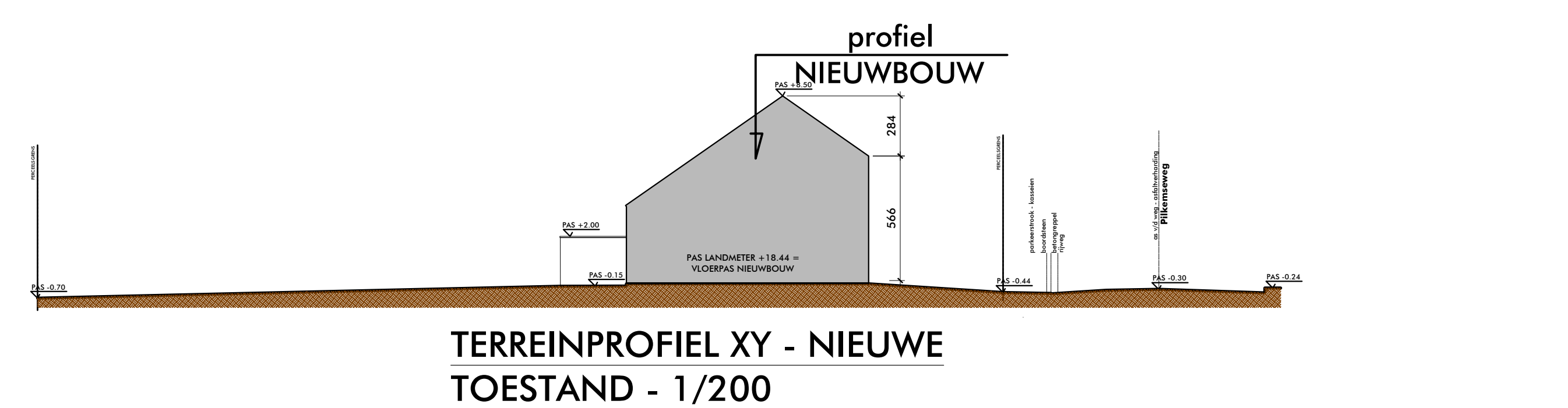
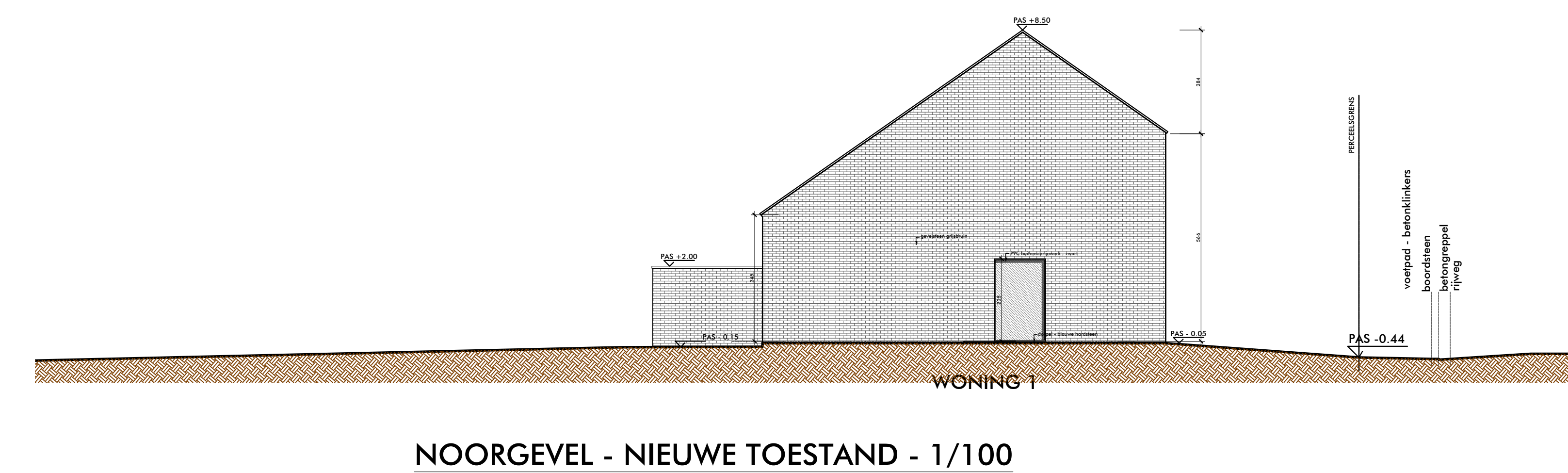
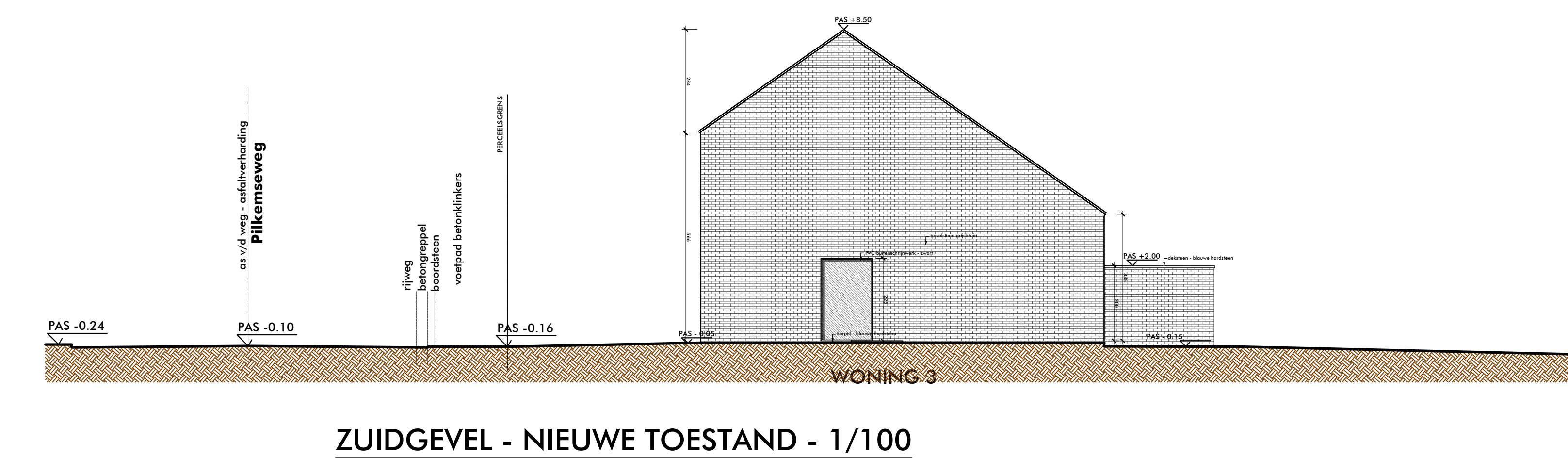
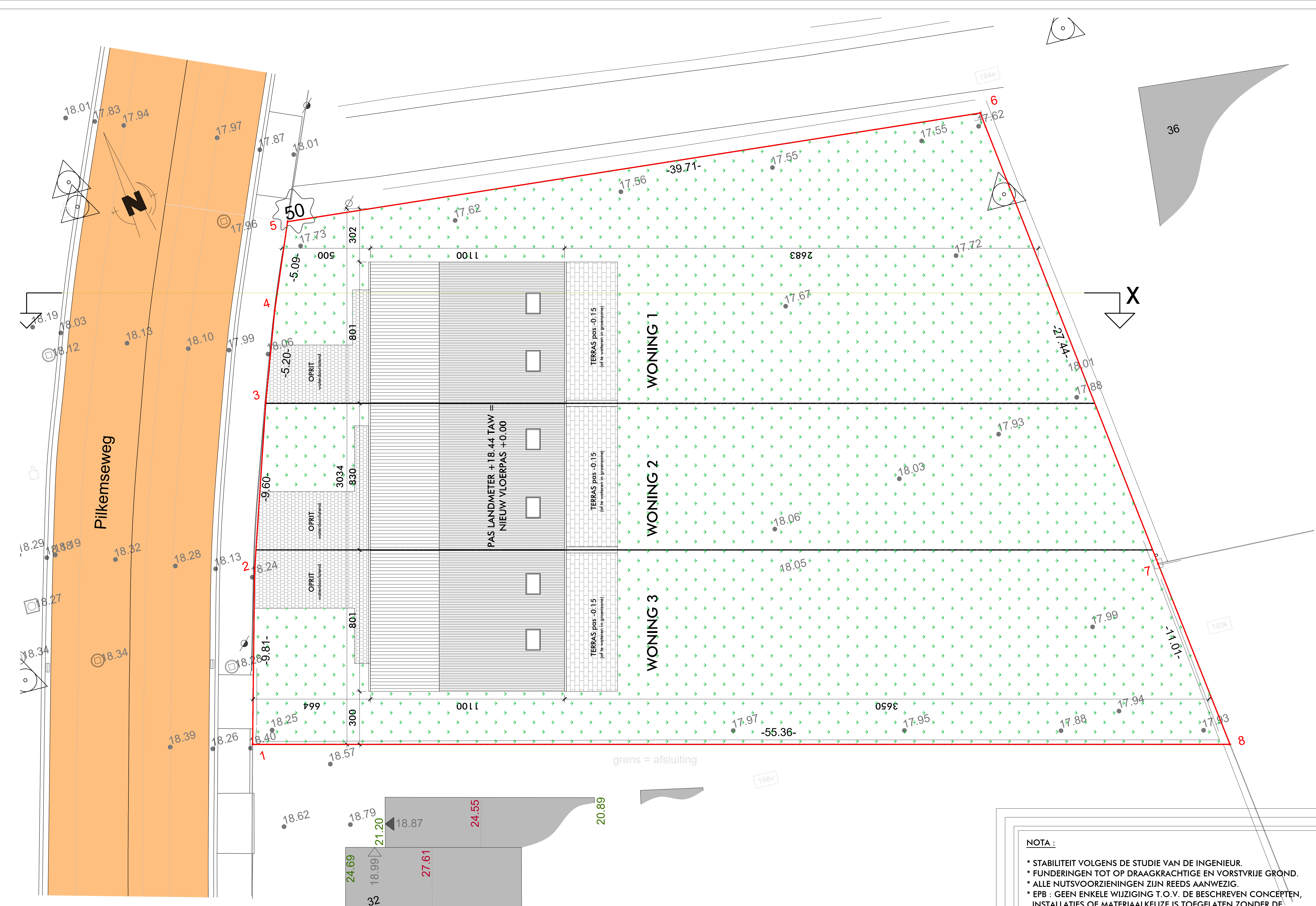
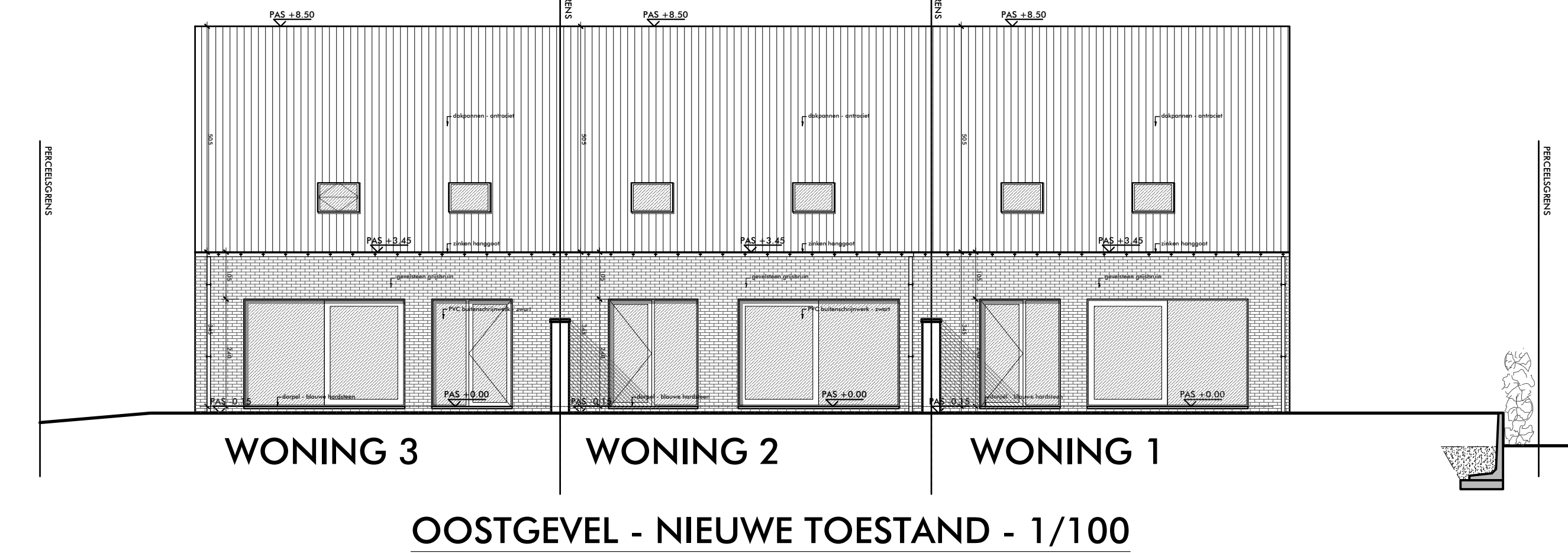
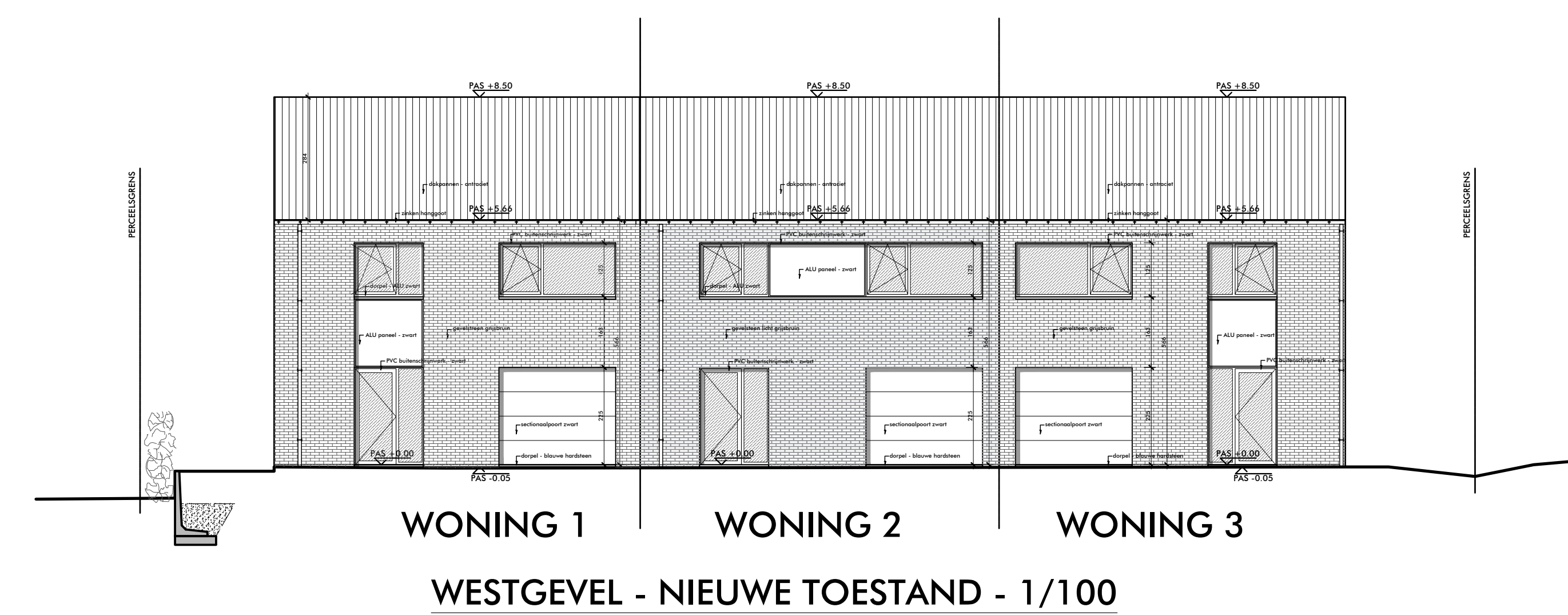
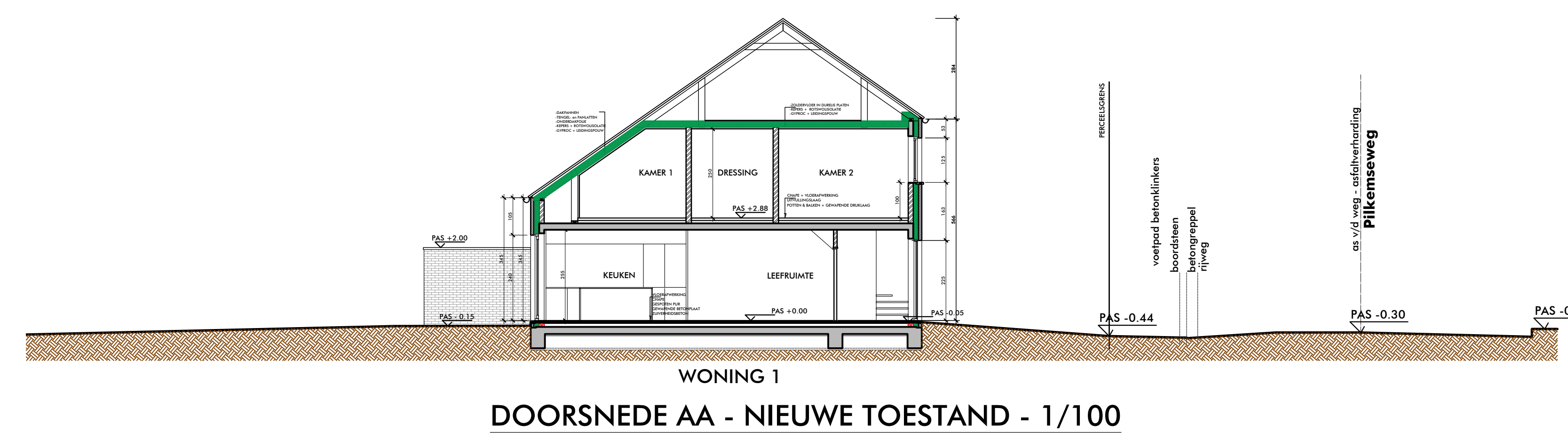
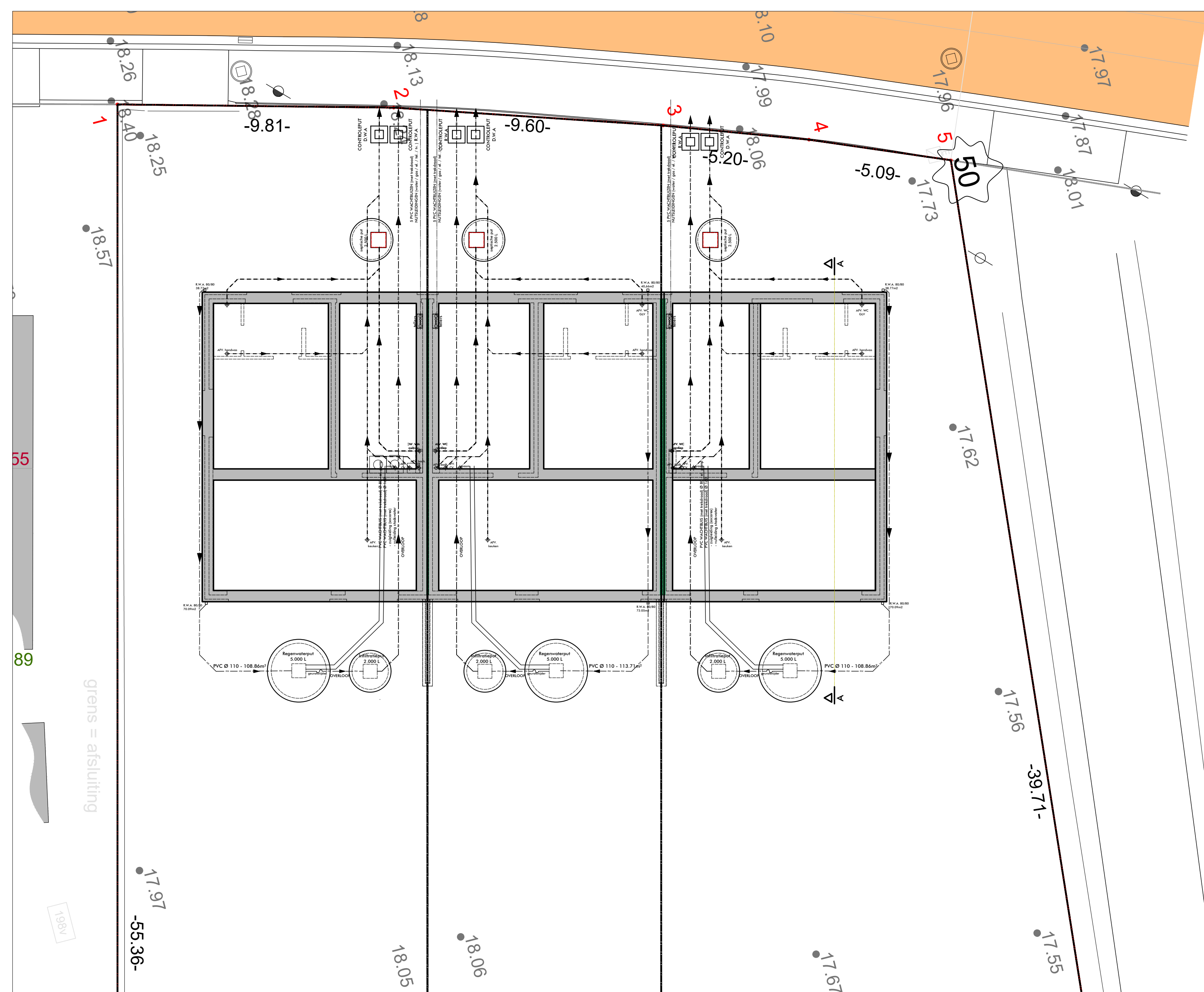
- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied (bron: google maps).....	7
Figuur 2 Zicht op het plangebied (bron: google maps).....	7
Figuur 3 Zicht op het plangebied op de orthofoto van 2020 (bron: geopunt.be).....	8
Figuur 4 Uitsnede uit het plan geplande werken (bron: initiatiefnemer).....	9
Figuur 5 Projectie van het verkavelingsplan op het huidig kadaster (bron: geopunt.be).....	10
Figuur 6 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).....	11
Figuur 7 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).....	12
Figuur 8 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be).....	12
Figuur 9 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....	13
Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	14
Figuur 11 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV).....	15
Figuur 12 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 13 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).....	16
Figuur 14 Ruime uitsnede uit de bodemkaart met aanduiding van het plangebied in een rode cirkel (bron: geopunt.be).....	17
Figuur 15 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 16 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 17 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	19
Figuur 18 Ontwikkeling van de stad Ieper: I: twee kernen in de 11de eeuw; II: Ieper tot het einde van de 12de eeuw; III: De uitbreidingen van de 13de eeuw; IV: Ieper en het verloop van de tweede omwalling (Uterste Veste) in de 14de eeuw (overgenomen uit: X, 2016, p. 5).....	23
Figuur 19 Zicht op de historische stadskern van Ieper op de kaart van Braun en Hogenberg, 1581-1588 (bron: www.sanderusmaps.com). Het plangebied situeert zich buiten de kaart aan de noordelijke zijde.....	23
Figuur 20 Zicht op de Vauban vesting ter hoogte van het Minneplein (bron: Acke & Bracke 2017).....	24
Figuur 21 Uitsnede uit de Massekaart (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 22 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 23 Detailopname uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).....	27
Figuur 24 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).....	27
Figuur 25 Uitsnede uit de Kaart van Popp (bron: geopunt.be).....	28
Figuur 26 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).....	28
Figuur 27 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1861 (bron: Cartesius.be).....	29
Figuur 28 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1883 (bron: Cartesius.be).....	29
Figuur 29 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1911 (bron: Cartesius.be).....	30
Figuur 30 Uitsnede uit de loopgravenkaart uit 1916 (bron: Linesman DVD).....	30
Figuur 31 Uitsnede uit de loopgravenkaart van maart/mei 1918 (bron: Linesman DVD).....	31
Figuur 32 Uitsnede uit de luchtfoto van januari 1918 met zicht op de hoevegebouwen (bron: Linesman DVD).....	31
Figuur 33 Projectie van de luchtfoto uit februari 1918 op de topografische kaart met zicht op het militair pad en de diverse bomkraters en gebouwruïne (bron: Linesman DVD en geopunt).....	32

Figuur 34 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1929-1941 (bron: Cartesius.be).....	32
Figuur 35 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1951 (bron: Cartesius.be).....	33
Figuur 36 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).	33
Figuur 37 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).	34
Figuur 38 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2003 (bron: geopunt.be).	34
Figuur 39 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).	35
Figuur 40 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (bron: geopunt.be en CAI).	38

NOTA

- * STABILITEIT VOLGENS DE STUDIE VAN DE INGENIEUR.
- * FUNDERINGEN TOE OP DRAAGKRACHTIGE EN VORSTVRIJE GROND.
- * ALLE NUTSVOORZIENINGEN ZIJN REEDS AANWEZIG.
- * EPB : GEEN ENKELE WIJZIGING T.O.V. DE BESCHREVEN CONCEPTEN.
- * INSTALLATIES OF MATERIAALKEUZE IS TOEGELATEN ZONDER DE VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE ARCHITECT.
- * DE IMPACT VAN DE WIJZIGINGEN DIENEN VOORAF NAGEREKEND TE WORDEN.

Dhr. Jelle Segers
Colfmoesestraat 29 B- 8840 Stedde

BOUWHEER

R.architekten

R-Architekten bv
Wateringstraat 2
tel. 0493 62 58 22
ruben@r-architekten.be
www.r-architekten.be

BOUWEN VAN 3 WONINGEN NA SLOOP

DOSSIER	781211
B O U W A A N V R A A G - NIEUWE TOESTAND	
PLANNR	16
Inplantingsplan / Terreinprofiel XY	1/100 & 1/200
Funderings- en rioleringsplan, grondplan en verdieplingsplan	1/100
Gevels / Doorsnede AA en doorsnede BB	1/100
Legende	

PROVINCIE	WEST-VLAANDEREN
GEMEENTE	8900 IEPER
SITUERING	Pieterseweg 34
KADASTER	IEPER Afd.2 - Sectie A - Nr. 199f
	BOLWPLAATS

DATUM	21/12/2021
WARTUNG	

WISZIGING	

BOUWHEER	ARCHITEC

VOOR AKKO